

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα αστυνομικής συνεργασίας
για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γεώργιος Διαμαντής

Αθήνα, 2021

Τριμελής Επιτροπή

Ανάργυρος Πασσάς, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Όλγα Τσόλκα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Χαράλαμπος Πλατιάς, Επικουρος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Γεώργιος Διαμαντής, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Υπεύθυνη Δήλωση

Δηλώνω υπεύθυνα ότι εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιεί πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εργασία μου αποτελεί προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.

Γεώργιος Διαμαντής, Δεκέμβριος 2021

Συντομογραφίες

EMPACT: European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats

EUROPOL: Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της
Επιβολής του Νόμου

FRONTEX: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής

IOCTA: Internet Organised Crime Threat Assessment

SIS: Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν

SOCTA: Serious and Organised Crime Threat Assessment

TE-SAT: Terrorism Situation and Trend Report

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚ: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΕΜΑ: Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων

ΚΟΣΣ: Κοινοί Οριζόντιοι Στρατηγικοί Στόχοι

ΠΚ: Ποινικός Κώδικας

ΠΣΣ: Πολυετές Στρατηγικό Σχέδιο

ΣΛΕΕ: Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΠΕ = Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ανάργυρο Πασσά για την τιμή που μου έκανε να επιβλέψει την παρούσα εργασία αλλά και την πολύτιμη και άμεση καθοδήγηση που μου παρείχε.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	11
1 ^ο Κεφάλαιο: Το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	13
1.1 Ορισμός	13
1.2 Οι κύριες δραστηριότητες του Οργανωμένου Εγκλήματος στην ΕΕ	18
1.3 Επιπτώσεις.....	22
2 ^ο Κεφάλαιο: Πολιτικές της ΕΕ για την ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας.....	25
2.1 Συνθήκες.....	25
2.2 Νομοθετικές Πράξεις και λοιπές Δράσεις.....	28
3 ^ο Κεφάλαιο: Μηχανισμοί και Οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης	38
3.1 Europol.....	38
3.2 Frontex	43
3.3 Cerpel	46
3.4 Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακής Συνεργασίας σε θέματα Εσωτερικής Ασφάλειας (COSI).....	47
3.5 EMPACT (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats) ..	48
3.6 Κοινές Ομάδες Έρευνας (ΚΟΕ)	52
4 ^ο Κεφάλαιο: Επίλογος	56
Πηγές - Βιβλιογραφία.....	59

Περίληψη

Το οργανωμένο έγκλημα επηρεάζει άμεσα και ποικιλοτρόπως την κοινωνία μας και το κράτος το ίδιο και οι επιπτώσεις του είναι αρκετά σοβαρές και παραβιάζουν εμμέσως ή άμεσα τα θεμελιώδη δικαιώματα. Έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλεται, να εξελίσσεται και να προσαρμόζεται αρκετά γρήγορα στις εκάστοτε συνθήκες, εκμεταλλεύοντας πλήρως τις αδυναμίες του συστήματος και δημιουργώντας διάφορους μηχανισμούς άμυνας. Η αλλαγή της φύσης του οργανωμένου εγκλήματος και ο διεθνικός του χαρακτήρας δυσχεραίνει σε μεγάλο βαθμό τις αστυνομικές αρχές των κρατών να το παρακολουθήσουν και να το καταπολεμήσουν αποτελεσματικά χωρίς τη μεταξύ τους συνεργασία.

Με τη δημιουργία της ζώνης ελεύθερης κυκλοφορίας, γνωστή ως Σένγκεν κατοχυρώθηκε στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης το δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα εντός του χώρου αυτού έχοντας τη δυνατότητα διαμονής και εργασίας σε οποιοδήποτε κράτος μέλος της Ένωσης. Οι εγκληματικές οργανώσεις έχουν εκμεταλλευτεί αυτό το δικαίωμα αναπτύσσοντας εγκληματικά δίκτυα διεθνικού χαρακτήρα και υποστάσεως εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επεκτείνοντας από τη μία τη δράση τους, αλλά και καθιστώντας από την άλλη ιδιαιτέρως δυσχερές την αντιμετώπισή τους από τις διωκτικές αρχές. Παρόλα αυτά η Ευρωπαϊκή Ένωση από πολύ νωρίς έθεσε ισχυρές βάσεις για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος ενισχύοντας την αστυνομική συνεργασία. Αρχικά γνωστοποίησε την ύπαρξη του φαινομένου αυτού στα κράτη μέλη και σε συνεργασία με αυτά προσπάθησε και προσπαθεί να εντοπίσει όλες τις εκφάνσεις και πτυχές του οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιείται στον χώρο της. Επίσης, με διάφορους μηχανισμούς και οργανισμούς προσπάθησε να αναλύσει τους κινδύνους και τα τρωτά σημεία για τα κράτη μέλη και την ίδια την ένωση και με κατάλληλα εργαλεία να διευκολύνει και να νομιμοποιήσει την αστυνομική συνεργασία μεταξύ των κρατών - μελών της.

Στη συγκεκριμένη εργασία γίνεται μία προσπάθεια να διερευνηθεί πως η Ευρωπαϊκή Ένωση, από ιδρύσεώς της, εντόπισε και επεσήμανε την απειλή του οργανωμένου εγκλήματος για την κοινότητα και με ποιους τρόπους προσπάθησε να ενισχύσει την αστυνομική συνεργασία μεταξύ των κρατών - μελών της με στόχο την αποτελεσματική καταπολέμησή του. Διάφοροι οργανισμοί, νομικά εργαλεία και

μηχανισμοί έχουν δημιουργηθεί για τον σκοπό αυτό τα οποία επιτρέπουν, καλλιεργούν, προωθούν και διευκολύνουν την αστυνομική συνεργασία των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στο έργο τους.

Λέξεις κλειδιά

αστυνομική συνεργασία – οργανωμένο έγκλημα – πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης
– οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Abstract

Organised crime directly and variously affects our society and the state itself, and its effects are quite serious and violate fundamental rights directly or indirectly. It has the capacity to change, evolve and adapt quite rapidly to the circumstances, taking full advantage of the weaknesses of the system and creating various defence mechanisms. The changing nature of organised crime and its transnational character make it very difficult for the police authorities of the Member States to monitor and combat it effectively without cooperation between them.

With the creation of the free movement area, known as Schengen, citizens of the European Union were guaranteed the right to move freely within this area, with the possibility of living and working in any EU Member State. Criminal organisations have taken advantage of this right by developing criminal networks of a transnational nature within the European Union, expanding their activities on the one hand, but also making it particularly difficult for law enforcement authorities to deal with them on the other. Nevertheless, the European Union has very early on laid a strong foundation for the fight against organised crime by strengthening police cooperation. It first made the Member States aware of the existence of this phenomenon and, in cooperation with them, has tried and continues to try to identify all aspects of organised crime operating in its territory. It has also tried, through various mechanisms and organisations, to analyse the risks and vulnerabilities for the Member States and the Union itself and, with appropriate tools, to facilitate and legitimise police cooperation between its Member States.

This paper attempts to explore how the European Union, since its inception, has identified and highlighted the threat of organised crime to the community and the ways in which the European Union has sought to strengthen police cooperation between its member states in order to combat it effectively. Various organisations, legal instruments and mechanisms have been set up for this purpose which enable, foster, promote and facilitate police cooperation between the Member States of the European Union in order to enable them to carry out their tasks.

Keywords

police cooperation - organised crime - European Union policies - European Union agencies

Εισαγωγή

Η φύση και ο χαρακτήρας του οργανωμένου εγκλήματος από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα άλλαξε ριζικά και αυτό συνέβη γιατί επεκτάθηκε πέρα από τα επιμέρους σύνορα των κρατών, απέκτησε δηλαδή διεθνικό χαρακτήρα (Βιδάλη, 2017). Ο ορισμός του είναι ευρύτερος από την απλή απαρίθμηση τυπικών χαρακτηριστικών του, όπως συμβαίνει στον ποινικό νόμο. Με την πάροδο του χρόνου το οργανωμένο έγκλημα «μεταλλάχτηκε» προσαρμοζόμενο στα νέα δεδομένα, προσπαθώντας να εκμεταλλευτεί τις οποιοσδήποτε αδυναμίες προέκυπταν από το κράτος, προκειμένου να επιβιώσει και να αυξήσει τα κέρδη του. Από την άλλη οι συνέπειές του και ο αντίκτυπος που έχει στην κοινωνία και στην έννομη τάξη είναι τόσο σοβαρός που μπορεί να οδηγήσει μέχρι και στην αποσταθεροποίηση του ίδιου του κράτους.

Ένα από τα επιτεύγματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν η δημιουργία της ζώνης ελεύθερης κυκλοφορίας, γνωστή ως Σένγκεν. Κατά αυτόν τον τρόπο κατοχυρώθηκε στους πολίτες της ΕΕ το δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα εντός του χώρου αυτού έχοντας τη δυνατότητα διαμονής και εργασίας σε οποιοδήποτε κράτος μέλος της ΕΕ. Οι εγκληματικές οργανώσεις έχουν εκμεταλλευτεί αυτό το δικαίωμα αναπτύσσοντας εγκληματικά δίκτυα διεθνικού χαρακτήρα και υποστάσεως εντός της ΕΕ, επεκτείνοντας από τη μία τη δράση τους, αλλά και καθιστώντας από την άλλη ιδιαίτερος δυσχερής την αντιμετώπισή τους από τις διωκτικές αρχές.

Μία από τις προτεραιότητες της ΕΕ είναι η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα, στον οποίο θα καταστέλλεται και θα καταπολεμάται η εγκληματικότητα και θα εξασφαλίζεται η υψηλού επιπέδου ασφάλεια με τη θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας και συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών. Σε αυτή την κατεύθυνση η ΕΕ έχει δημιουργήσει οργανισμούς – μηχανισμούς για την ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας εντός αλλά και εκτός της ΕΕ με σκοπό την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Επιπλέον με αντίστοιχες νομοθετικές πρωτοβουλίες έχει παράξει στις αστυνομίες των κρατών μελών της ένα σύνολο ανακριτικών εργαλείων που μπορούν να χρησιμοποιούν για την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού.

Στο πρώτο Κεφάλαιο θα δούμε αρχικά πως η ΕΕ αντιλαμβάνεται και πως ορίζει το οργανωμένο έγκλημα, ποιες είναι οι κύριες δραστηριότητες που έχουν αναπτύξει οι εγκληματικές οργανώσεις στο χώρο της ΕΕ αλλά και τις επιπτώσεις αυτών. Στο δεύτερο Κεφάλαιο παρουσιάζονται οι συνθήκες, οι νομοθετικές πρωτοβουλίες αλλά και οι δράσεις εκείνες της ΕΕ οι οποίες παρείχαν μία νομική βάση αλλά και την πολιτική κατεύθυνση για την ανάπτυξη και ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας των κρατών μελών της Ένωσης καθώς και για τη δημιουργία οργανισμών και μηχανισμών με σκοπό την υλοποίηση αυτής της πολιτικής. Τέλος στο τρίτο Κεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι μηχανισμοί και οι οργανισμοί της ΕΕ οι οποίοι δημιουργήθηκαν για τον σκοπό αυτό, το καθεστώς κάτω από το οποίο δημιουργήθηκαν και ο ρόλος τους.

1^ο Κεφάλαιο: Το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση

1.1 Ορισμός

Το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί ένα πολύπλοκο φαινόμενο που επηρεάζει αρνητικά την κοινωνική ζωή. Ο ορισμός του είναι ευρύτερος από την απλή απαρίθμηση τυπικών χαρακτηριστικών του, όπως συμβαίνει στον ποινικό νόμο. Αφορά στην πιο σύνθετη, εγκληματολογική πλευρά του φαινομένου. Στο πώς ενυπάρχει μέσα στον κοινωνικό ιστό, πώς αναδύεται, διαμορφώνεται και συντηρείται εντός αυτού. Αυτό καταδεικνύει και τον πραγματοπαγή χαρακτήρα του οργανωμένου εγκλήματος. Η δομή του παραπέμπει σε αυτή των νόμιμων επιχειρήσεων, οι δε λειτουργίες του αποσκοπούν κυρίως σε οικονομικό όφελος (Βιδάλη, 2017). Στο οργανωμένο έγκλημα δεν έχει σημασία τόσο ποιος κάνει κάτι όσο το τί είναι αυτό που κάνει (Paoli L.& Vander Beken T, 2014).

Σύμφωνα με τη Σύμβαση του Ο.Η.Ε. για το Οργανωμένο Έγκλημα (Σύμβαση του Παλέρμο), μία εγκληματική οργάνωση αποτελείται από δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων που δρουν με διάρκεια και σκοπό να διαπράξουν ένα ή περισσότερα σοβαρά εγκλήματα, με απώτερο στόχο τον προσπορισμό οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους (Paoli L.& Vander Beken T, 2014). Ο ανωτέρω ορισμός έχει κοινά χαρακτηριστικά με την θεωρία περί εγκληματικού συνδικάτου, όπως αναπτύχθηκε από τον Donald Cressey, η οποία διακρίνεται για τους διακριτούς ρόλους, τον καταμερισμό εργασίας και τις σχέσεις ιεραρχίας μεταξύ των μελών μιας εγκληματικής οργάνωσης. Έτερο χαρακτηριστικό κατ' αυτή την θεώρηση, ωστόσο είναι οι κοινή καταγωγή των μελών μιας εγκληματικής οργάνωσης, λόγος για τον οποίο το φαινόμενο χαρακτηρίζεται από ετερογένεια ως την κοινωνική δομή στην οποία λειτουργεί. Σύμφωνα με τον Cressey, η δομή της εγκληματικής οργάνωσης έχει χαρακτηριστικά τύπου μαφίας και διακατέχεται από συγκεκριμένους κανόνες, τον αποκαλούμενο «κώδικα». Αυτός είναι που καθορίζει και τις αλληλεπιδράσεις της οργάνωσης τόσο εσωτερικά όσο και με τις διάφορες κοινωνικές δομές και λειτουργεί έτσι, ώστε αυτή να δραστηριοποιείται απρόσκοπτα.

«Στη χώρα μας ο Έλληνας νομοθέτης επέλεξε, σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης του Παλέρμο, την επί το αυστηρότερον προσαρμογή της νομοθεσίας για την επίτευξη των σκοπών της Σύμβασης, που έχει καταστεί μέρος της εσωτερικής

νομοθεσίας, δεδομένου ότι για την κατάφαση του συγκεκριμένου εγκλήματος δεν απαιτείται, ως στοιχείο της υποκειμενικής του υπόστασης, η επιδίωξη πορισμού οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους, το οποίο αποτελεί, σε περίπτωση συνδρομής του, επιβαρυντική περίπτωση» (Πονικά Χρονικά, 2016). Η Σύμβαση υποχρεώνει στο ελάχιστο και όχι στο μέγιστο, μη αποκλείοντας έτσι την τιμωρία προσώπων τα οποία συστήνουν ή συμμετέχουν σε εγκληματικές οργανώσεις οι οποίες δρουν με διαφορετικά κίνητρα. Οπότε θα μπορούσαμε να πούμε ότι η επιλογή του Έλληνα νομοθέτη είναι μία επιλογή αντεγκληματικής πολιτικής. Δηλαδή το οργανωμένο έγκλημα κατά τον ΠΚ και το άρθρο 187 αυτού δεν είναι μόνο μία «εγκληματική οικονομική επιχείρηση» (Μπιτζιλέκης, 2020). Συγκεκριμένα στο άρθρο 187 ΠΚ (Νόμος 4619/2019) - Εγκληματική οργάνωση προβλέπονται τα εξής:

«1. Όποιος συγκροτεί ή εντάσσεται ως μέλος σε επιχειρησιακά δομημένη και με διαρκή εγκληματική δράση οργάνωση τριών ή περισσότερων προσώπων, που επιδιώκει την τέλεση περισσότερων κακουργημάτων τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Αυτός που διευθύνει την εγκληματική οργάνωση τιμωρείται με κάθειρξη.

3. Όποιος, εκτός από την περίπτωση της πρώτης παραγράφου, οργανώνεται με άλλον ή άλλους για να διαπράξουν κακούργημα τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Με φυλάκιση έως τρία έτη τιμωρείται ο υπαίτιος αν η κατά το προηγούμενο εδάφιο ένωση έγινε για τη διάπραξη πλημμελήματος με το οποίο επιδιώκεται οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος ή η προσβολή της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας ή της ανηλικότητας.

4. Με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος με οποιονδήποτε τρόπο παρέχει σε άλλον κάθε είδους περιουσιακά στοιχεία, υλικά ή άυλα, κινητά ή ακίνητα ή κάθε είδους χρηματοοικονομικά μέσα ή οδηγίες, πληροφορίες ή κατευθύνσεις ή στρατολογεί νέα μέλη, γνωρίζοντας ότι με τον τρόπο αυτό διευκολύνει ή υποβοηθά την τέλεση των εγκληματικών δραστηριοτήτων της οργάνωσης της παραγράφου 1.»

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης παγιώθηκε η αντίληψη ότι το οργανωμένο έγκλημα έχει συγκεκριμένη δομή, ιεραρχικές σχέσεις μεταξύ των μελών, επιφόρτιση με συγκεκριμένους ρόλους και η εκπόνηση των σχετικών πολιτικών πάταξης

κινήθηκαν στην κατεύθυνση διεύρυνσης των επιμέρους ελέγχων προληπτικής φύσεως, επεκτείνοντας όμως παράλληλα την εφαρμογή τους και σε περιπτώσεις που δεν σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα (Βιδάλη, 2017).

Αρχικά επικρατούσε η αντίληψη που εκφράστηκε και μέσω της Σύμβασης του Παλέρμο, στην οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση προσχώρησε με την υπ' αριθ. 2004/ 579/ ΕΚ απόφαση του Συμβουλίου, στις 29.4.2004, αλλά μετέπειτα διαμορφώθηκε διαφορετικά ως προς τα κίνητρα της εγκληματικής οργανώσεως. Συγκεκριμένα στις 28.4.1997 εκπονήθηκε από το Συμβούλιο της ΕΕ ένα Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση του Οργανωμένου Εγκλήματος, το οποίο μετέπειτα υιοθετήθηκε και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ. Βάσει του εν λόγω Σχεδίου, στις 21.12.1998 θεσπίστηκε από το Συμβούλιο η υπ' αριθμ. 98/733/ΔΕΥ (ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, 1998) Κοινή Δράση σχετικά με το αξιόποιο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση. Η Κοινή Δράση αυτή αποτέλεσε το πρώτο μέτρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο περιλάμβανε έναν νομικό ορισμό της εγκληματικής οργάνωσης. Όπως αναφέρεται στο Προοίμιο αυτής, λαμβάνοντας υπόψιν την ραγδαία εξέλιξη και επέκταση του φαινομένου του οργανωμένου εγκλήματος στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι πλέον επιτακτική ανάγκη η ενίσχυση της συνεργασίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ιδίως όσον αφορά τις αξιόποινες πράξεις της διακίνησης ναρκωτικών, εμπορίας ανθρώπων, τρομοκρατίας, παράνομης διακίνησης έργων τέχνης, νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, των σοβαρών οικονομικών εγκλημάτων, του εκβιασμού, και άλλων πράξεων βίας, στρεφόμενες κατά της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, ή της ελευθερίας του ατόμου, ή προξενούσες συλλογικό κίνδυνο για άτομα.

Στο άρθρο 1 παρ. 1 ορίζεται ως εγκληματική οργάνωση η η εγκαθιδρυμένη επί ένα χρονικό διάστημα και διαρθρωμένη ένωση περισσότερων των δύο προσώπων, που δρουν από κοινού προκειμένου να διαπράξουν αξιόποινες πράξεις που επισύρουν ποινή στερητική της ελευθερίας ή μέτρο ασφαλείας στερητικό της ελευθερίας μεγίστης διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων ετών, ή βαρύτερη ποινή, εφόσον οι εν λόγω αξιόποινες πράξεις αποτελούν αυτοσκοπό ή μέσον για τον προσπορισμό περιουσιακών οφελμάτων και, ενδεχομένως, για τον αθέμιτο επηρεασμό της λειτουργίας δημοσίων αρχών.

Όπως βλέπουμε σε αυτή την πρώτη διατύπωση της έννοιας της εγκληματικής οργανώσεως υπάρχει μία σύνδεση με την επιδίωξη οικονομικού οφέλους καθώς όπως αναφέρεται οι πράξεις αυτής αποτελούν αυτοσκοπό ή μέσον για τον προσπορισμό περιουσιακών ωφελημάτων. Ακόμη, η ανωτέρω ρύθμιση καταδεικνύει μια αυστηρή προσέγγιση ως προς τον ορισμό της εγκληματικής οργάνωσης, ενώ εγείρει πληθώρα προβλημάτων, καθώς στα ποινικά συστήματα των κρατών μελών επικρατεί ανομοιομορφία ως προς τα πλαίσια ποινής (Calderoni, 2010). Επίσης με τον χρόνο σχηματίστηκε ένα θεωρητικό δίπολο αναφορικά με το εάν μιλάμε για εγκληματικές οργανώσεις εξ' ύπαρξης προορισμένες να διαπράττουν εγκλήματα ή για περιπτώσεις σοβαρής παρανομίας με στόχο το οικονομικό όφελος (Paoli L.& Vander Beken T, 2014).

Στη συνέχεια και δεδομένων των γεγονότων που είχαν συμβεί, τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας αποτέλεσε προτεραιότητα και για την ΕΕ. Στο “Πρόγραμμα της Χάγης” (Συμβούλιο, Το Πρόγραμμα της Χάγης (2005/C 53/01), 2005) ναι μεν κατέστησε σαφές ότι φλέγον ζήτημα αποτελούσε η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ωστόσο το οργανωμένο έγκλημα και οι κίνδυνοι που ανακύπτουν εξακολουθούσε να απασχολεί εντόνως την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ζητούμενο ήταν πλέον η ανάπτυξη στρατηγικής αντίληψης όσον αφορά την αντιμετώπιση του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ καλούσε το Συμβούλιο, την Επιτροπή, την Europol, την Eurojust, την Ειδική Ομάδα Αρχηγών Αστυνομίας, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο και την Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία να αναπτύξουν περαιτέρω την έννοια αυτή και να την καταστήσουν επιχειρησιακή.

Έτσι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2004 υπέβαλε πρόταση, η οποία υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο, προς αναθεώρηση και αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 98/733/ΔΕΥ Κοινής Δράσης και το Συμβούλιο στις 24.10.2008 εξέδωσε την υπ' αριθμ. 2008/841/ΔΕΥ Απόφαση - Πλαίσιο (Συμβούλιο, Απόδοση-Πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ Για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, 2008). Στο προοίμιο επισημαίνεται ότι στόχος του Προγράμματος της Χάγης αποτελεί η βελτίωση της κοινής ικανότητας της Ένωσης και των κρατών μελών για την καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος. Όπως προκύπτει από το άρθρο 1 ως εγκληματική οργάνωση νοείται η εγκαθιδρυμένη επί ένα χρονικό διάστημα και διαρθρωμένη ένωση περισσότερων των δύο προσώπων, που δρουν από κοινού

προκειμένου να τελέσουν αξιόποινες πράξεις οι οποίες επισύρουν ποινή στερητική της ελευθερίας ή μέτρο ασφαλείας στερητικό της ελευθερίας μεγίστης διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων ετών, ή βαρύτερη ποινή, με σκοπό να προσπορισθούν, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος. Στη Σκέψη 4 του Προοιμίου αναφέρεται πως τα κράτη μέλη δύναται να διευρύνουν το πεδίο της εγκληματικής οργάνωσης ώστε να εμπίπτουν και άλλες ομάδες προσώπων, οι οποίες δεν αποσκοπούν στην επίτευξη οικονομικού οφέλους στην περίπτωση του άρθρου 2 παρ. 1 στοιχ. α. Βλέπουμε πλέον την αποσύνδεση της έννοιας της εγκληματικής οργάνωσης από την επιδίωξη οικονομικού οφέλους διευρύνοντας κατά αυτό τον τρόπο το αξιόποινο αλλά και την έννοια του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς δεν απαιτείται σκοπός οικονομικού οφέλους για την στοιχειοθέτηση του αδικήματος.

Επίσης στον παραπάνω ορισμό, υπονοείται ο πραγματοπαγής χαρακτήρας της ομάδας, δεν γίνεται αναφορά σε στοιχεία επιχειρησιακής δομής, καταμερισμού καθηκόντων, κλπ, ώστε η οργανωμένη εγκληματική δράση να είναι περισσότερο διακριτή από τη δράση προσωποπαγών συμμοριών, ενώ απαραίτητα στοιχεία αποτελούν η χρονική διάρκεια της ομάδας, και η συνεννόηση μεταξύ των μελών της. Ωστόσο, και τα δύο ανωτέρω στοιχεία δεν αποσαφηνίζονται περαιτέρω, και είναι εξαιρετικά ασαφή, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να εγείρει ερωτήματα για το κατά πόσο συνάδει με την αρχή της νομιμότητας (Calderoni, 2010) . Μάλιστα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 26.10.2006 είχε προτείνει τροποποιήσεις ως προς τον ορισμό της “διαρθρωμένης ένωσης”, ώστε να περιορισθεί το ευρύ πλαίσιο εφαρμογής του και να αποκλειστούν περιπτώσεις απλής συμμετοχικής δράσης που αποσκοπούν στην άμεση διάπραξη ενός ή περισσοτέρων εγκλημάτων αλλά οι προτάσεις του δεν έγιναν αποδεκτές.

Τέλος όπως προκύπτει και από τα πιο πρόσφατα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση για την στρατηγική έκθεση της Europol για το 2021 SOCTA (Serious And Organised Crime Threat Assessment) Report 2021 (Europol, 2021) αποκαλύπτουν ότι το τοπίο του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος χαρακτηρίζεται από ένα δικτυωμένο περιβάλλον όπου η συνεργασία μεταξύ εγκληματιών είναι ρευστή, συστημική και προσανατολισμένη στο κέρδος. Οι εγκληματίες συνεργάζονται στο πλαίσιο εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται με παρόχους εγκληματικών υπηρεσιών και μεσίτες που κατέχουν κομβικούς ρόλους στο

τοπίο του εγκλήματος ενώ όπως θα δούμε παρακάτω οι δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ ποικίλουν.

1.2 Οι κύριες δραστηριότητες του Οργανωμένου Εγκλήματος στην ΕΕ

Η φύση και ο χαρακτήρας του οργανωμένου εγκλήματος από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα άλλαξε ριζικά και αυτό συνέβη γιατί επεκτάθηκε πέρα από τα επιμέρους σύνορα των κρατών, απέκτησε δηλαδή διεθνικό χαρακτήρα (Βιδάλη, 2017). Ταυτόχρονα η παραδοσιακή τυπολογία που ήθελε το οργανωμένο έγκλημα να ταυτίζεται λειτουργικά με τη μαφία εγκαταλείφθηκε. Ο περαιτέρω καταμερισμός εργασίας και η εξειδίκευση ως στοιχεία του σύγχρονου παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας, εφαρμόστηκε και στον τρόπο δράσης του οργανωμένου εγκλήματος, όπου μεμονωμένα έργα που εξυπηρετούν τη λειτουργία και τους σκοπούς της εγκληματικής οργάνωσης αναλαμβάνονται από χωριστές ομάδες με κατάλληλη εξειδίκευση (Βιδάλη, 2017).

Ο δε καταμερισμός εργασίας μέσα στην εγκληματική οργάνωση διαμορφώνεται αναλόγως με τις εξελίξεις στο σημερινό κοινωνικό γίγνεσθαι. Έτσι το πρότυπο του καταμερισμού αυτού δεν ακολουθεί πλέον την αλυσίδα παραγωγής το αυστηρό καθηκοντολόγιο και την εξειδίκευση (Βιδάλη, 2017). Ακόμα και η μαφία που έχει συγκεκριμένα τυπικά χαρακτηριστικά, δεν κάνει πάντα χρήση βίας για να επιτύχει τους σκοπούς της αλλά προσπαθεί να συγκεράσει την παρανομία με τη νομιμότητα (Scalia, 2016).

Σύμφωνα λοιπόν με τα τελευταία δεδομένα, όπως αυτά παρουσιάζονται στη SOCTA Report 2021 (Europol, 2021), τα κύρια πεδία όπου δραστηριοποιείται το οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ είναι τα κάτωθι.

Α) Ηλεκτρονικό έγκλημα. Ως ηλεκτρονικό έγκλημα θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι κάθε εγκληματική δραστηριότητα που μπορεί να διαπραχθεί μόνο με χρήση υπολογιστών, δικτύων υπολογιστών ή άλλων μορφών τεχνολογίας επικοινωνίας πληροφοριών (ΤΠΕ). Τέτοια εγκλήματα συνήθως απευθύνονται σε υπολογιστές, δίκτυα ή άλλους πόρους ΤΠΕ. Περιλαμβάνει τη δημιουργία και τη διάδοση κακόβουλου λογισμικού, την παραβίαση για την κλοπή ευαίσθητων προσωπικών ή

βιομηχανικών δεδομένων, επιθέσεις άρνησης παροχής υπηρεσιών με σκοπό την πρόκληση οικονομικής ζημίας ή/και ζημίας στη φήμη και άλλες εγκληματικές δραστηριότητες. Η απειλή από το ηλεκτρονικό έγκλημα αυξάνεται τα τελευταία χρόνια, όχι μόνο από την άποψη του αριθμού των επιθέσεων που αναφέρθηκαν αλλά και από την άποψη της πολυπλοκότητας των επιθέσεων. Το ηλεκτρονικό έγκλημα προκαλεί σημαντικές οικονομικές απώλειες στις επιχειρήσεις, τους ιδιώτες και το δημόσιο τομέα κάθε χρόνο. Οι επιθέσεις σε κρίσιμες υποδομές έχουν σημαντικό αντίκτυπο και μπορούν δυνητικά να επιφέρουν σοβαρές συνέπειες, συμπεριλαμβανομένης της απώλειας ανθρώπινων ζωών. Η ταχέως εξελισσόμενη ψηφιοποίηση της κοινωνίας και της οικονομίας δημιουργεί συνεχώς νέες ευκαιρίες για εγκληματίες που εμπλέκονται σε εγκλήματα που εξαρτώνται από τον κυβερνοχώρο. Η σταθερή αύξηση του αριθμού των χρηστών και των συνδέσεων δημιουργεί νέα τρωτά σημεία και ανοίγει περισσότερα πιθανά θύματα σε κυβερνοεπιθέσεις. Κατά τη διάρκεια του 2020, η πανδημία COVID-19 σημείωσε άνοδο των συνδέσεων από ιδιωτικά σε εταιρικά συστήματα, καθώς η τηλεργασία έγινε ο κανόνας σε πολλούς τομείς και βιομηχανίες. Αυτή η εξέλιξη έχει κάνει πολλά εταιρικά δίκτυα πιο ευάλωτα σε κυβερνοεπιθέσεις.

Β) Εμπόριο παράνομων ναρκωτικών ουσιών. Οι αγορές ναρκωτικών της ΕΕ τροφοδοτούνται από εξελιγμένα εγκληματικά δίκτυα που χρησιμοποιούν διάφορους τρόπους λειτουργίας και δραστηριοποιούνται στη χονδρική διακίνηση, καθώς και στη διανομή σε μεσαίο επίπεδο και στη λιανική πώληση. Το 38% των εγκληματικών δραστηριοτήτων που παρατηρείται στην ΕΕ έχει να κάνει με την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών. Το εμπόριο κοκαΐνης, κάνναβης, συνθετικών ναρκωτικών και νέων ψυχοδραστικών ουσιών (NPS) αποτελεί βασική απειλή για την ΕΕ λόγω των επιπέδων βίας που συνδέονται με αυτό, των κερδών πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ που προκύπτουν καθώς και της σημαντικής βλάβης που προκαλείται από αυτό. Η χρήση βίας που σχετίζεται με το εμπόριο ναρκωτικών έχει κλιμακωθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Ειδικότερα, το εμπόριο κοκαΐνης και κάνναβης πυροδότησε σημαντικό αριθμό βίαιων περιστατικών, τα οποία περιελάμβαναν δολοφονίες, πυροβολισμούς, βομβαρδισμούς, εμπρησμούς, απαγωγές, βασανιστήρια και εκφοβισμούς.

Γ) Περιβαλλοντικό έγκλημα. Το περιβαλλοντικό έγκλημα χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, i) εγκλήματα ρύπανσης και αποβλήτων και ii) εγκλήματα αναφορικά με

την άγρια ζωή και τα προστατευόμενα είδη. Η παράνομη διακίνηση αποβλήτων συνεπάγεται την "παράνομη μεταφορά, επεξεργασία, διάθεση, ανακύκλωση ή ανάκτηση διαφόρων υλικών αποβλήτων". Η διαχείριση των αποβλήτων είναι ένας επικερδής και ταχέως αναπτυσσόμενος κλάδος, ο οποίος προσελκύει όλο και περισσότερους εγκληματίες. Τα εγκλήματα αναφορικά με την άγρια ζωή και τα προστατευόμενα είδη αφορούν τη λαθροθηρία, τη συλλογή, την εμπορία (προμήθεια, πώληση ή παράνομη διακίνηση), την εισαγωγή, την εξαγωγή, την επεξεργασία, την κατοχή, την απόκτηση και την κατανάλωση άγριας πανίδας και χλωρίδας, συμπεριλαμβανομένης της ξυλείας και άλλων δασικών προϊόντων, κατά παράβαση της εθνικής ή διεθνούς νομοθεσίας (Cites).

Δ) Εμπόριο παράνομων πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών. Το εμπόριο παράνομων πυροβόλων όπλων αποτελεί βασικό παράγοντα για άλλες εγκληματικές δραστηριότητες, όπως η διακίνηση ναρκωτικών, και ενισχύει την απειλή που αποτελούν για την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ. Οι βίαιες πράξεις που πραγματοποιούνται με τη χρήση παράνομων πυροβόλων όπλων και τα δημόσια περιστατικά πυροβολισμών δημιουργούν αίσθημα ανασφάλειας και υπονομεύουν σοβαρά την εμπιστοσύνη του κοινού στις εθνικές αρχές.

Ε) Εμπορία ανθρώπων. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνεται και αυτή της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί βασική δραστηριότητα του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ. Η συνεχιζόμενη ζήτηση δυστυχώς θα συνεχίσει να οδηγεί στη σεξουαλική εκμετάλλευση των θυμάτων. Ομοίως, η συνεχιζόμενη ζήτηση για χαμηλόμισθους εργαζομένους που απασχολούνται σε χειρωνακτικές εργασίες, τόσο εποχιακές όσο και καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, θα εξασφαλίσει ευκαιρίες για την εργασιακή εκμετάλλευση. Από την άλλη η παράνομη διακίνηση μεταναστών είναι η διαδικασία διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου, διέλευσης ή διαμονής ενός ατόμου σε μια χώρα με ή χωρίς την απόκτηση οικονομικών ή άλλων οφελών. Η διακίνηση αυτή συνεπάγεται τη διευκόλυνση της παράνομης εισόδου στην ΕΕ και των δευτερογενών μετακινήσεων εντός της ΕΕ. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει τη διευκόλυνση της παράνομης απόκτησης νόμιμων παραστατικών για τη διαμονή στην ΕΕ. Επίσης, μπορεί να συνεπάγεται χερσαίες, θαλάσσιες ή αεροπορικές μεταφορές και συχνά περιλαμβάνει τη χρήση πλαστών εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων εγγράφων ταυτότητας ή πλαστών θεωρήσεων.

ΣΤ) Παραποίηση προϊόντων και έγκλημα πνευματικής ιδιοκτησίας. Η παραχάραξη περιλαμβάνει την κατασκευή, πώληση ή διανομή προϊόντων χωρίς την άδεια του νόμιμου ιδιοκτήτη του εμπορικού σήματος. Οι απομιμήσεις είναι συχνά κατώτερης ποιότητας και παραβιάζουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα επίπεδα παραγωγής και διανομής παραποιημένων προϊόντων παρέμειναν σταθερά στην ΕΕ τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Η πώληση απομιμητικών προϊόντων μέσω του διαδικτύου έχει γίνει ακόμη πιο διαδεδομένη και αντικατοπτρίζει τον αυξανόμενο ρόλο του διαδικτύου ως κύριο μέσο για την πώληση νόμιμων προϊόντων και υπηρεσιών. Το διαδικτυακό εμπόριο προσφέρει στους παραχαράκτες άμεση πρόσβαση στους καταναλωτές, μειώνοντας έτσι τον αριθμό των μεσαζόντων, ενώ έχει μεγαλύτερη εμβέλεια. Η πλειονότητα των δραστηριοτήτων λιανικής πώλησης παραποιημένων προϊόντων πραγματοποιείται στο διαδίκτυο, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σε πλατφόρμες εμπορίου καθώς και σε ειδικούς ιστότοπους. Από την άλλη είναι αρκετά δύσκολο να εκτιμηθεί η ζήτηση για απομιμητικά προϊόντα, καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι καταναλωτές δεν γνωρίζουν ότι αγοράζουν ένα προϊόν απομίμησης (Eurostat, 2018).

Ζ) Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Το οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας είναι πιθανότατα ο πιο ορατός τύπος οργανωμένου εγκλήματος, με άμεσο αντίκτυπο στους ανθρώπους και στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Στην ΕΕ αναφέρονται κάθε χρόνο περισσότερες από ένα εκατομμύριο περιπτώσεις διαρρήξεων (Eurostat, 2020).

Όπως προαναφέρθηκε, το τοπίο του οργανωμένου εγκλήματος χαρακτηρίζεται από ένα δικτυωμένο περιβάλλον όπου η συνεργασία μεταξύ των εγκληματιών είναι ρευστή, συστηματική και καθοδηγείται από έναν κερδοσκοπικό προσανατολισμό. Ένα βασικό χαρακτηριστικό των εγκληματικών δικτύων, το οποίο επιβεβαιώθηκε για άλλη μια φορά από την πανδημία, είναι η ευελιξία τους να προσαρμόζονται και να αξιοποιούν τις αλλαγές στο περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται. Οι προαναφερθείσες κατηγορίες ως κύριες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ είναι οι κυριότερες που έχουν εντοπιστεί τα τελευταία χρόνια από τα ΚΜ και τους οργανισμούς της ΕΕ, χωρίς αυτό να σημαίνει πως το οργανωμένο έγκλημα δεν δραστηριοποιείται ή δεν θα δραστηριοποιηθεί και σε άλλους τομείς μελλοντικά.

1.3 Επιπτώσεις

Το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα αποτελεί σημαντική απειλή για πολλούς τομείς της κοινωνικής, της πολιτικής ζωής και της οικονομίας (Χλούπης, 2005) καθώς έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη της νόμιμης οικονομίας και της κοινωνίας στο σύνολό της. Η επένδυση εγκληματικών εσόδων και το εμπόριο παράνομων προϊόντων είναι αλληλένδετα συνδεδεμένα με τη φοροδιαφυγή και τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που ενισχύουν τις εγκληματικές επιχειρήσεις που διευθύνονται από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος ή συνδέονται με αυτές. Είναι χαρακτηριστικό ότι η κρίση του τραπεζικού συστήματος στην Ιαπωνία στις αρχές και στα μέσα της δεκαετίας του 1990 αποδίδεται στην επιρροή της Γιακούζα στην αγορά ακινήτων και στις συμβάσεις έργων (Χλούπης, 2005).

Όπως πολύ χαρακτηριστικά αναφέρει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμα (Ευρωπαϊκό-Κοινοβούλιο, 2013) που εξέδωσε την 25η Οκτωβρίου 2011, το οργανωμένο έγκλημα έχει τεράστιο κοινωνικό κόστος, ενώ παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και καταπατά τους κανόνες της δημοκρατίας, αφαιρεί και διασπαθίζει πόρους (οικονομικούς, ανθρώπινους κ.λπ.), στρεβλώνει την κοινή ελεύθερη αγορά, διαβρώνει τις επιχειρήσεις και τη νόμιμη οικονομία, ενισχύει τη διαφθορά, μολύνει και ρυπαίνει και καταστρέφει το περιβάλλον. Μάλιστα, εξέφρασε την πεποίθηση ότι σύμφωνα με τα ανησυχητικά δικαστικά, ανακριτικά και δημοσιογραφικά στοιχεία αποδεικνύεται πως σε ορισμένα κράτη μέλη υπάρχει σημαντική και εδραιωμένη διείσδυση από το οργανωμένο έγκλημα στον κόσμο της πολιτικής, της δημόσιας διοίκησης και της νόμιμης οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι πιθανόν οι εν λόγω διεισδύσεις να επεκτείνονται και στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση, ενισχύοντας το οργανωμένο έγκλημα.

Τα ιδιαίτερα πολιτισμικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά ορισμένων ομάδων και ο κοινωνικός τους αποκλεισμός είναι η βασική αιτία ανάπτυξης του οργανωμένου εγκλήματος (Βιδάλη, 2017). Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το πελατειακό σύστημα και τα διάφορα δίκτυα που μπορεί να δημιουργηθούν δίνουν την ευκαιρία στις εγκληματικές οργανώσεις να διαπλέκονται τόσο με τον ιδιωτικό όσο και με το

δημόσιο τομέα, «εξευγενίζοντας» κατά ένα τρόπο τη λειτουργία τους και καθιστώντας έτσι δυσχερή την αποκάλυψή τους (Σταμούλη, 2019).

Το οργανωμένο έγκλημα μερικές φορές καταφέρει να αποκτήσει την αποδοχή μεταξύ των κοινωνικών ομάδων, καλύπτοντας κοινωνικές ανάγκες, στις οποίες το κράτος δεν μπορεί να ανταποκριθεί αποτελεσματικά. Με τον τρόπο αυτό λειτουργεί ως ένας μηχανισμός κοινωνικού ελέγχου, παράλληλος με τον κρατικό (Σταμούλη, 2019). Από την άλλη τα εγκληματικά έσοδα διανέμονται έτσι, ώστε το οργανωμένο έγκλημα όχι απλώς να χαίρει απλά ανοχής αλλά κάποιες φορές και επιδοκμασίας σε μεγάλο μέρος της κοινωνίας (Βιδάλη, 2017). Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό ορισμένων ληστών οι οποίοι μοίραζαν χρήματα στους κατοίκους διαφόρων χωριών κερδίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο τη συμπάθεια και την εμπιστοσύνη τους καθώς και ένα μέρος για να ξεφύγουν από τους ελέγχους των διωκτικών αρχών. Από την άλλη, οι ίδιοι κάτοικοι αυτών των περιοχών κατά ένα τρόπο είχαν απενοχοποιήσει τον εγκληματικό χαρακτήρα των πράξεων των ληστών.

Ταυτόχρονα αποφεύγεται σε μεγάλο βαθμό η βία, αφού το οργανωμένο έγκλημα δρα αθόρυβα (Βιδάλη, 2017). Συνεπώς, ενισχύεται η συμβιωτική σχέση με το κράτος και τη νόμιμη οικονομία, με το οργανωμένο έγκλημα να δρα παρασκηνιακά, μη ανιχνεύσιμο (Βιδάλη, 2017). Επιπρόσθετα, η διαφθορά που τη συνοδεύει αποκαλύπτεται ως ένα ορισμένο βαθμό και μόνο όταν αυτοί που ελέγχουν τη εφαρμογή του νόμου θα ωφεληθούν από αυτό (Chambliss, 1998). Σκοπός τους είναι ο έλεγχος του φαινομένου, ώστε στους μη ενδιαφερόμενους να είναι αθέατη η δράση της παράνομης οικονομίας, σε αυτούς δε που θέλουν να εμπλακούν, η πρόσβαση να είναι ευκολότερη (Chambliss, 1998). Η συμβιωτική σχέση του παραβάτη του νόμου και του εφαρμοστή του είναι και εδώ επωφελής για αμφότερους (Chambliss, 1998).

Τέλος, χαρακτηριστικό παράδειγμα του αντικτύπου που μπορεί να έχει το οργανωμένο έγκλημα είναι αυτό των χωρών της Λατινικής Αμερικής, αλλά και της Αλβανίας, όπου πολλές περιοχές κατέληξαν να ελέγχονται από εγκληματικές οργανώσεις διακίνησης ναρκωτικών με τους κρατικούς μηχανισμούς να είναι ανήμποροι να επαναφέρουν την έννομη τάξη, αποσταθεροποιώντας τα ίδια τα κράτη. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μεμονωμένα σε κάποιες περιοχές, θα μπορούσαμε να πούμε πως υπήρχα αντίστοιχα παραδείγματα, όπως αυτό της Ndrangheta στην περιοχή Καλαβρία της Ιταλίας, πλην όμως η επιρροή αυτών των οργανώσεων στους

κρατικούς θεσμούς δεν έχουν πλέον τον ίδιο αντίκτυπο. Άλλωστε, όπως θα δούμε παρακάτω, η ΕΕ από πολύ νωρίς επεσήμανε και κινητοποίησε τα ΚΜ για την ανάπτυξη αστυνομικής συνεργασίας προκειμένου να διασφαλιστεί ο ενιαίος χώρος ασφάλειας και δικαιοσύνης και να επιτευχθεί η αποτελεσματική καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

2ο Κεφάλαιο: Πολιτικές της ΕΕ για την ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας

2.1 Συνθήκες

Από το 1951 μέχρι και σήμερα υπεγράφησαν διάφορες Συνθήκες οι οποίες και οδήγησαν στο οικοδόμημα της ΕΕ. Στην πορεία των χρόνων και ανάλογα με τις εκάστοτε εξελίξεις, ήδη όμως από πολύ νωρίς, αποτυπώθηκε στις συνθήκες η ανάγκη της αστυνομικής συνεργασίας με σκοπό την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και του οργανωμένου εγκλήματος. Η αποτύπωση αυτή ήταν αποτέλεσμα άλλων πράξεων που προηγήθηκαν των Συνθηκών και τις οποίες θα εξετάσουμε στα επόμενα υποκεφάλαια.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εγκαθιδρύεται με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ η οποία υπογράφηκε στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993. Βάσει της συνθήκης αυτής η ΕΕ δομείται σε τρεις πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας αφορά τις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες, ο δεύτερος πυλώνας αφορά την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας και ο τρίτος πυλώνας αφορά τη Συνεργασία στους Τομείς της Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων. Στο δεύτερο πυλώνα καθορίζεται ως αρμοδιότητα της ΕΕ να διαμορφώσει και να εφαρμόσει μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Πέραν των άλλων στόχοι της πολιτικής αυτής είναι και η ενίσχυση της ασφάλειας της Ένωσης με κάθε τρόπο και η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας.

Στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα αναγνωρίζεται για πρώτη φορά αρμοδιότητα στην ΕΕ στο πεδίο του ποινικού δικαίου, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσονται κάποιοι τομείς κοινού ενδιαφέροντος, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις και η αστυνομική συνεργασία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και άλλων σοβαρών εγκλημάτων μέσω μιας Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας(Europol) (Λίβος, 2007). Συγκεκριμένα στον τίτλο VI της ΣΕΕ και στο άρθρο Κ1 παρ. 9 αναφέρεται πως τα ΚΜ θεωρούν ως θέματα κοινού ενδιαφέροντος την αστυνομική συνεργασία για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας,

συμπεριλαμβανομένων, εν ανάγκη, ορισμένων πτυχών τελωνειακής συνεργασίας σε συνδυασμό με τη διοργάνωση, σε επίπεδο Ένωσης, ενός συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών στα πλαίσια Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Europol). Όπως φαίνεται δηλαδή ήδη από την ιδρυτική Συνθήκη της ΕΕ γίνεται μνεία για ανάπτυξη και προώθηση της αστυνομικής συνεργασίας μεταξύ των ΚΜ της Ένωσης για την καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας.

Το 1997 έχουμε τη Συνθήκη του Άμστερνταμ η οποία υπογράφηκε στο Άμστερνταμ στις 2 Οκτωβρίου 1997 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999. Η Συνθήκη αυτή έχοντας ως στόχο την επίτευξη του “Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης” με την προοδευτική κατάργηση των συνοριακών ελέγχων, η οποία θα καθιστούσε εφικτή την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών, όριζε τις μορφές συνεργασίας, που ήταν απαραίτητες για την επίτευξή του. Συγκεκριμένα στο άρθρο K1 ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, οργανωμένης ή μη, ιδίως της τρομοκρατίας, της εμπορίας ανθρώπων και των εγκλημάτων κατά παιδιών, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και όπλων, της δωροδοκίας και της απάτης, μέσω της στενότερης συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών δυνάμεων, τελωνειακών και άλλων αρμοδίων αρχών στα κράτη μέλη, τόσο απευθείας όσο και μέσω της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Europol). Όπως βλέπουμε δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη της αστυνομικής συνεργασίας και προσδιορίζονται και κοινές δράσεις στον τομέα αυτό.

Επίσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου K.3 παρ. ε, η από κοινού δράση για τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις περιλαμβάνει την προοδευτική θέσπιση μέτρων για τον καθορισμό ελάχιστων κανόνων ως προς τα στοιχεία της αντικειμενικής υποστάσεως των αξιόποινων πράξεων και τις ποινές στους τομείς της οργανωμένης εγκληματικότητας, της τρομοκρατίας και της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών. Κοινώς με πρωτοβουλία της Ένωσης θα προσπαθήσει να εναρμονίσει το ποινικό δίκαιο των ΚΜ διαμορφώνοντας, όπως θα δούμε και αργότερα, ένα κοινό πλαίσιο σχετικά με το αξιόποιο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση. Η προσπάθεια αυτή θα γίνει μέσω της υιοθέτησης του νομικού εργαλείου της Απόφασης- Πλαίσιο, το οποίο έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην υλοποίηση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Μάλιστα, ακόμη και μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, όσες Αποφάσεις- Πλαίσιο δεν έχουν αντικατασταθεί από Οδηγίες, έως και το 2014, εξακολουθούν και διατηρούν την ισχύ τους.

Επίσης με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ πραγματοποιήθηκε άλλο ένα πολύ σημαντικό βήμα στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας καθώς ενσωματώθηκε η Συμφωνία Σένγκεν στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ . Η Συμφωνία Σένγκεν αρχικά υπογράφηκε στις 14 Ιουνίου 1985 από το Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες, το Λουξεμβούργο, τη Γερμανία και τη Γαλλία (Ενωσης, Ο χώρος και η συνεργασία Σένγκεν, 2020). Στόχος ήταν να δώσει τη δυνατότητα στους κατοίκους των χωρών αυτών να ταξιδεύουν στα εσωτερικά σύνορα των κρατών που είχαν υπογράψει τη συμφωνία χωρίς να υπόκεινται σε έλεγχο ή επίδειξη των διαβατηρίων τους ενώ ταυτόχρονα θα διαμορφώνονταν νέα κοινά κριτήρια αναφορικά με τους ελέγχους για την είσοδο υπηκόων εκτός Σένγκεν το οποία θα περιλάμβανε την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των συνοριοφυλάκων, των εθνικών αστυνομικών και δικαστικών αρχών και χρήση εξελιγμένων συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών (Ενωσης, Ο χώρος και η συνεργασία Σένγκεν, 2020). Η συγκεκριμένη Συμφωνία οδήγησε στην πραγματική και άμεση ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας με δικαιώματα διασυνοριακής παρακολούθησης και συνεχούς καταδίωξης (Ενωσης, Ο χώρος και η συνεργασία Σένγκεν, 2020) ενώ ταυτόχρονα δημιουργήθηκε κεντρική βάση πληροφοριών με την ονομασία Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS). Το SIS είναι ένα ενιαίο σύστημα ανταλλαγής δεδομένων και αιτήσεων μεταξύ των μελών του. Είναι το πιο διαδεδομένο και το μεγαλύτερο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για την ασφάλεια και τη διαχείριση των συνόρων στην Ευρώπη. Το 2018 περιελάμβανε περίπου 82,2 εκατομμύρια αρχεία, είχε χρησιμοποιηθεί περισσότερες από 6,1 δισεκατομμύρια φορές και είχε εξασφαλίσει 267.239 θετικές απαντήσεις (Ενωσης, Ενίσχυση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν, 2020).

Η εγκαθίδρυση του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης αποτέλεσε ένα από τα πλέον μεγαλεπήβολα σχέδια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα πλαίσια του οποίου προβλέπεται η δημιουργία ενός περιβάλλοντος ελεύθερης και χωρίς περιορισμούς κυκλοφορίας των πολιτών, η ανάπτυξη ενός χώρου Ασφάλειας για τον Ευρωπαίο Πολίτη που συνεπάγεται την πρόληψη και καταπολέμηση οποιασδήποτε εσωτερικής απειλής στρέφεται εναντίον του, καθώς και η ανάδειξη ενός χώρου δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών τόσο σε αστικές όσο και σε ποινικές υποθέσεις (Κασιμάτης, 2007).

Το 2007 επεγράφη η Συνθήκη της Λισαβόνας. Όπως θα δούμε και στο άρθρο 67 παρ. 3 της ΣΛΕΕ η Ένωση καλείται να καταβάλλει προσπάθεια για να εξασφαλίσει

υψηλό επίπεδο ασφάλειας με τη θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, μέτρων συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών. Και σε αυτή τη συνθήκη επισημαίνεται η αξία της αποτελεσματικής αστυνομικής συνεργασίας προκειμένου η Ένωση να μετατραπεί σε χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Πλέον το θεσμικό πλαίσιο απλοποιήθηκε σημαντικά με τη συγκεκριμένη Συνθήκη και τα περισσότερα μέτρα αστυνομικής συνεργασίας εγκρίνονται βάσει της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας (συναπόφαση) και υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας από το Δικαστήριο. Ωστόσο, οι τομείς της αστυνομικής και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις δεν έχουν ενταχθεί πλήρως στο κοινοτικό πλαίσιο και διατηρούν σε κάποιο βαθμό τα αρχικά τους χαρακτηριστικά. Δηλαδή α) εκτός από την Επιτροπή, αρμοδιότητα πρωτοβουλίας έχουν και τα κράτη μέλη, υπό την προϋπόθεση ότι εκπροσωπούν το ένα τέταρτο των μελών του Συμβουλίου (άρθρο 76 της ΣΛΕΕ) και β) το Κοινοβούλιο απλά καλείται να εκφράσει τη γνώμη του για μέτρα επιχειρησιακής συνεργασίας, τα οποία εγκρίνονται ομόφωνα από το Συμβούλιο. Εάν δεν επιτευχθεί ομοφωνία στο Συμβούλιο, υπάρχει η δυνατότητα να συνεργαστούν εννέα ή περισσότερα κράτη μέλη στο πλαίσιο ενισχυμένης συνεργασίας. Στην περίπτωση αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναστέλλει τη διαδικασία προκειμένου να επιτευχθεί συναίνεση («ρήτρα συγκράτησης» σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ) (Davoli, 2021).

2.2 Νομοθετικές Πράξεις και λοιπές Δράσεις

Η αστυνομική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών άρχισε το 1976 μέσω της αποκαλούμενης «ομάδας Trevi», ενός διακυβερνητικού δικτύου εκπροσώπων των Υπουργείων Δικαιοσύνης και Εσωτερικών. Στη συνέχεια, η Συνθήκη του Μάαστριχτ καθόρισε τα ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος που θεμελίωσαν την ανάγκη για αστυνομική συνεργασία (τρομοκρατία, ναρκωτικά και άλλες μορφές διεθνούς εγκληματικότητας). Έθεσε επίσης την αρχή, βάσει της οποίας δημιουργήθηκε μια «Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία» (Ευρωπόλ), η οποία υλοποιήθηκε αρχικά ως Μονάδα Ναρκωτικών Ευρωπόλ. Η Σύμβαση Ευρωπόλ υπεγράφη στις 26 Ιουλίου 1995, επισήμως όμως η υπηρεσία άρχισε να ασκεί τα καθήκοντά της μόλις

την 1η Ιουλίου 1999, βάσει των ενισχυμένων αρμοδιοτήτων της που κατοχυρώθηκαν με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (που υπεγράφη στις 2 Οκτωβρίου 1997) (Davoli, 2021) και θα αναπτυχθεί περαιτέρω στο επόμενο Κεφάλαιο.

Με τη συμφωνία Σένγκεν και την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων και ελέγχων έχουμε τη διευκόλυνση όχι μόνο της διακίνησης προσώπων, κεφαλαίων, υπηρεσιών και αγαθών, αλλά και των δραστηριοτήτων εγκληματικών ομάδων, οι οποίες, εκμεταλλευόμενες αφενός την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και την εξέλιξη της τεχνολογίας και αφετέρου την ανομοιομορφία που επικρατούσε στα ποινικά και ποινικοδικονομικά συστήματα των κρατών μελών, προσπάθησαν να επαυξήσουν το πεδίο δράσης τους και την επίτευξη κέρδους. Το οργανωμένο έγκλημα άρχισε να αποκτά διεθνικό χαρακτήρα, ενώ οι διαστάσεις που λάμβαναν οι δράσεις των μελών των εγκληματικών οργανώσεων αποτέλεσαν το έναυσμα για την ανάληψη δράσης για την καταπολέμηση του φαινομένου σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο (Λίβος, 2007). Τον κίνδυνο του οργανωμένου εγκλήματος η ΕΕ τον εντόπισε αρκετά νωρίς και μία σειρά πρωτοβουλιών της με γνώμονα την ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος οδήγησαν στις κάτωθι σε σειρά νομοθετικών πράξεων και ενεργειών της Ένωσης.

Αρχικά, όπως αναφέρθηκε και στο πρώτο Κεφάλαιο, στις 21.12.1998 θεσπίστηκε από το Συμβούλιο η υπ' αριθμ. 98/733/ΔΕΥ (ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, 1998) Κοινή Δράση σχετικά με το αξιόποινο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση. Η Κοινή Δράση αυτή αποτέλεσε το πρώτο μέτρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο περιλάμβανε έναν νομικό ορισμό της εγκληματικής οργάνωσης και η πρώτη προσπάθεια εναρμόνισης των ποινικοδικονομικών συστημάτων των κρατών μελών. Όπως προκύπτει από το άρθρο 1 ως εγκληματική οργάνωση νοείται η εγκαθιδρυμένη επί ένα χρονικό διάστημα και διαρθρωμένη ένωση περισσότερων των δύο προσώπων, που δρουν από κοινού προκειμένου να τελέσουν αξιόποινες πράξεις οι οποίες επισύρουν ποινή στερητική της ελευθερίας ή μέτρο ασφαλείας στερητικό της ελευθερίας μεγίστης διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων ετών, ή βαρύτερη ποινή, με σκοπό να προσπορισθούν, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος.

Στη συνέχεια περάσαμε στο πρόγραμμα του Τάμπερε (1999-2004). Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε το 1999 όπου θεσπίστηκε το πρώτο πολυετές πρόγραμμα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ για την περίοδο 1999-

2004. Το πρόγραμμα αυτό συνέβαλλε σημαντικά στην ανάπτυξη της επιχειρησιακής αστυνομικής συνεργασίας στην ΕΕ (Hufnagel, 2020). Το Συμβούλιο αυτό, με θέμα τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εξέδωσε μία σειρά καθοριστικών πολιτικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων προς την υλοποίηση του σκοπού αυτού. Συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε την άμεση σύσταση Κοινών Ερευνητικών Ομάδων για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, της εμπορίας ανθρώπων καθώς και της τρομοκρατίας (Ευρωπαϊκό-Συμβούλιο, 1999) και την ενίσχυση και διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Europol (Ευρωπαϊκό-Συμβούλιο, 1999), της οποίας η λειτουργία ξεκινούσε τη χρονιά εκείνη.

Το 2000 έχουμε το Σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του Οργανωμένου Εγκλήματος (Ευρωπαϊκή-Επιτροπή, 2000). Στο σχέδιο αυτό απαριθμήθηκαν οι τομείς εγκληματικής δραστηριότητας που ως εγκληματικές εκφάνσεις βρίσκονται σε άμεση συνάφεια με το οργανωμένο έγκλημα, όπως τα οικονομικά εγκλήματα, η εμπορία ναρκωτικών και ανθρώπων, η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και η εγκληματικότητα υψηλής τεχνολογίας, ενώ παρασχέθηκαν επιμέρους αριθμημένες συστάσεις για την αντιμετώπιση κάθε ζητήματος και δόθηκαν σαφή χρονοδιαγράμματα για την εκπλήρωση των συστάσεων από τα ΚΜ (Συμεωνίδου – Καστανίδου, 2007). Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά θα πρέπει να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των ερευνητικών μέσων, τηρουμένων δεόντως των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ανθρώπων. Επίσης το ίδιο έτος έχουμε και την Απόφαση του Συμβουλίου για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας (Cepol) η οποία θα αναλυθεί στο επόμενο Κεφάλαιο.

Ακόμη, το ίδιο έτος εκδόθηκε και η Σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συμβούλιο, Σύμβαση που καταρτίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 34 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 197/3, 2000). Η σύμβαση αυτή αποσκοπεί στην ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής μεταξύ των δικαστικών, αστυνομικών και τελωνειακών αρχών επί ποινικών υποθέσεων και στη βελτίωση της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας της δικαστικής συνεργασίας. Οι διατάξεις του άρθρου 12 αυτής προβλέπουν τη διενέργεια των ελεγχόμενων παραδόσεων, μία διαδικασία ιδιαίτερα

χρήσιμη στα πλαίσια της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Επίσης το άρθρο 12 προβλέπεται η σύσταση των Κοινών Ομάδων Έρευνας για τις οποίες στη συνέχεια εξεδόθη η υπ' αριθ. 2002/465/ΔΕΥ Απόφαση-Πλαίσιο και ισχύει έως ότου όλα τα ΚΜ υπογράψουν την ανωτέρω Σύμβαση. Η συμβολή των ΚΟΕ στην αστυνομική συνεργασία για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος θα αναλυθεί περαιτέρω στο επόμενο Κεφάλαιο.

Τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, και ο αντίκτυπος αυτών σε παγκόσμιο επίπεδο, κατέδειξαν την επιτακτική ανάγκη λήψης περαιτέρω μέτρων στον “πόλεμο” κατά του οργανωμένου εγκλήματος. Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας αποτελέσει προτεραιότητα για όλο τον κόσμο. Το 2004 στο Πρόγραμμα της Χάγης (Συμβούλιο, Το Πρόγραμμα της Χάγης (2005/C 53/01), 2005) παρότι κατέστη σαφές ότι φλέγον ζήτημα αποτελούσε η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ωστόσο το οργανωμένο έγκλημα και οι κίνδυνου που ανακύπτουν εξακολουθούσε να απασχολεί εντόνως την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ζητούμενο ήταν πλέον η ανάπτυξη στρατηγικής αντίληψης όσον αφορά την αντιμετώπιση του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ καλούσε το Συμβούλιο, την Επιτροπή, την Europol, την Eurojust, την Ειδική Ομάδα Αρχηγών Αστυνομίας, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο και την Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία να αναπτύξουν περαιτέρω την έννοια αυτή και να την καταστήσουν επιχειρησιακή.

Βάσει των παραπάνω και ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, η οποία ανέφερε πως η Κοινή Δράση 98/733/ ΔΕΥ χρήζει αντικαταστάσεως ούτως ώστε να ενισχυθεί ο μηχανισμός καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, το Συμβούλιο στις 24.10.2008 εξέδωσε την υπ' αριθμ. 2008/841/ΔΕΥ Απόφαση- Πλαίσιο. Όπως δε ρητώς αναφέρεται, το Συμβούλιο, προς έκδοση της ανωτέρω Απόφασης- Πλαίσιο, έλαβε δεόντως υπόψιν το άρθρο 29 ΣΕΕ (νυν άρθρο 67 ΣΛΕΕ), αναφορικά με τη συγκρότηση ενός χώρου ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης, καθώς και με τη δέσμευση ότι η Ένωση καταβάλλει κάθε προσπάθεια προς εξασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφαλείας, με τη θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας, καθώς και το άρθρο 31 ΣΕΕ, αναφορικά με τη θέσπιση ελάχιστων κανόνων ποινικού δικαίου, οι οποίοι στοχεύουν στην προσεγγίση των εθνικών νομοθεσιών καθιστώντας ευχερέστερη την πάταξη της εγκληματικότητας. Περαιτέρω, στο προοίμιο επισημαίνεται ότι στόχο του Προγράμματος της Χάγης

αποτελεί η βελτίωση της κοινής ικανότητας της Ένωσης και των κρατών μελών για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Το ζητούμενο ήταν πλέον “η ανάπτυξη στρατηγικής αντίληψης όσον αφορά την αντιμετώπιση του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης”, ενώ καλούσε το Συμβούλιο, την Επιτροπή, την Europol, την Eurojust, την Ειδική Ομάδα Αρχηγών Αστυνομίας, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο και την Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία “να αναπτύξουν περαιτέρω την έννοια αυτή και να την καταστήσουν επιχειρησιακή”. Με την από 7.7.2016 Έκθεσή της η Επιτροπή επισημαίνει ότι έως τη λήξη της ημερομηνίας έγκρισης της Απόφασης- Πλαίσιο και ενημέρωσης της Επιτροπής και του Συμβουλίου, δυνάμει του άρθρου 10 της Απόφασης- Πλαίσιο, ήτοι έως τις 11.5.2010 μόνο 4 κράτη μέλη (Βέλγιο, Κύπρος, Ιρλανδία και Κάτω Χώρες) είχαν κοινοποιήσει στην Επιτροπή εκθέσεις με τα μέτρα που έλαβαν. Άλλα κοινοποίησαν μέτρα μεταφοράς κατόπιν παρελεύσεως της προθεσμίας. Μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου που προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 3 του πρωτοκόλλου 36 των Συνθηκών, την 1η Δεκεμβρίου 2014, η Επιτροπή ζήτησε για θέματα που εμπίπτουν στο πλαίσιο του κεκτημένου του πρώην τρίτου πυλώνα, στις οποίες συγκαταλέγεται και η παρούσα Απόφαση-Πλαίσιο, από τα κράτη μέλη να κοινοποιήσουν τα εθνικά μέτρα μεταφοράς πράξεων που έλαβαν.

Κατά την επισκόπηση της μεταφοράς της Απόφασης-πλαίσιο στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών εντοπίζονται ορισμένες διαφορές, που μπορούν σε μεγάλο βαθμό να αποδοθούν στις διαφορετικές νομικές παραδόσεις των κρατών μελών. Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η Απόφαση-Πλαίσιο δεν επιτυγχάνει τον απαραίτητο ελάχιστο βαθμό προσέγγισης όσον αφορά τη διεύθυνση ή τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση με βάση μια κοινή αντίληψη της έννοιας της εγκληματικής οργάνωσης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εκτιμά ότι η Απόφαση-Πλαίσιο επιτρέπει στα κράτη μέλη να μην εισαγάγουν την έννοια της εγκληματικής οργάνωσης, αλλά να συνεχίσουν να εφαρμόζουν το ισχύον εθνικό ποινικό δίκαιο προσφεύγοντας σε γενικούς κανόνες σχετικά με τη συμμετοχή και την προπαρασκευή συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία επιπλέον αποκλίσεων στην πρακτική εφαρμογή της Απόφασης-Πλαίσιο. Πολλά κράτη μέλη υπερκαλύπτουν τις ελάχιστες απαιτήσεις. Ορισμένα εξ αυτών διευρύνει τις εθνικές διατάξεις μη αναφέροντας όλα τα στοιχεία του ορισμού του οργανωμένου εγκλήματος, όπως, για παράδειγμα, το κριτήριο της ύπαρξης οικονομικού πλεονεκτήματος ή το πεδίο

εφαρμογής των κύριων αξιόποινων πράξεων. Ως εκ τούτου το εθνικό νομικό καθεστώς εφαρμόζεται σε ευρύτερο πεδίο αξιόποινων πράξεων, π.χ. και σε αξιόποινες πράξεις που δεν έχουν κατ' ανάγκη κερδοσκοπικό χαρακτήρα (ή τουλάχιστον των οποίων το όφελος δεν χρειάζεται να αποδειχθεί) ή σε περιπτώσεις όπου το πεδίο εφαρμογής εκτείνεται πέραν των σοβαρών αξιόποινων πράξεων. Πέραν των αξιόποινων πράξεων που προβλέπονται στο άρθρο 2, πολλά κράτη μέλη προβλέπουν μέτρα τα οποία δεν καλύπτει καθόλου η Απόφαση-Πλαίσιο, π.χ. παράλληλες αξιόποινες πράξεις οι οποίες αφορούν συγκεκριμένα είδη οργανωμένων ομάδων που προσδιορίζονται βάσει του στόχου τους ή του τρόπου λειτουργίας τους. Ένα άλλο παράδειγμα εθνικών προτύπων που υπερβαίνουν την απόφαση-πλαίσιο αφορά επίπεδα βασικών ποινών που είναι υψηλότερα από εκείνα που προβλέπει η απόφαση-πλαίσιο και, σε ορισμένες περιπτώσεις, αυξάνονται περαιτέρω λόγω π.χ. της συγκεκριμένης συμπεριφοράς ή του ρόλου της οργάνωσης. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι προαιρετικές διατάξεις, όπως οι ελαφρυντικές περιστάσεις ή οι κυρώσεις κατά νομικών προσώπων, έχουν σε μεγάλο βαθμό μεταφερθεί.

Την 23η Ιουνίου 2008 εκδόθηκε η απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου, σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος («απόφαση Prüm»), με σκοπό την ενσωμάτωση, στο νομικό πλαίσιο της Ένωσης, των ουσιαστικών διατάξεων της προηγούμενης Συνθήκης Prüm σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του διασυνοριακού εγκλήματος και της παράνομης μετανάστευσης, επί της οποίας συμφώνησαν επτά ευρωπαϊκές χώρες στις 27 Μαΐου 2005. Την ίδια ημέρα, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 2008/616/ΔΕΥ, της 23ης Ιουνίου 2008, για την εφαρμογή της απόφασης 2008/615/ΔΕΥ σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος («εκτελεστική απόφαση Prüm»), η οποία προβλέπει τις αναγκαίες τεχνικές διατάξεις για την εφαρμογή της απόφασης 2008/615/ΔΕ.

Η απόφαση Prüm και η εκτελεστική απόφαση Prüm έχουν ως στόχο τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ αρχών αρμόδιων για την πρόληψη και τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων, καθώς και την ενίσχυση της διασυνοριακής αστυνομικής και δικαστικής συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής

Ένωσης. Η απόφαση Prüm περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες τα κράτη μέλη παρέχουν, το ένα στο άλλο και σε αμοιβαία βάση, δικαιώματα πρόσβασης στα αυτοματοποιημένα αρχεία ανάλυσης DNA, τα συστήματα αυτοματοποιημένης αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων και τα δεδομένα σχετικά με τις άδειες κυκλοφορίας οχημάτων. Οι πληροφορίες που αποκτώνται με τη σύγκριση δεδομένων θα οδηγήσουν όντως σε νέες ερευνητικές προσεγγίσεις και, συνεπώς, θα διαδραματίσουν βασικό ρόλο στην παροχή συνδρομής προς τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές των κρατών μελών. Τα βασικότερα σημεία είναι τα εξής:

- Δημιουργία εθνικών βάσεων δεδομένων και αυτοματοποιημένη πρόσβαση στα δεδομένα
- Παροχή δεδομένων σχετικά με σημαντικά γεγονότα
- Παροχή πληροφοριών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας
- Ενίσχυση της διασυνοριακής αστυνομικής συνεργασίας

Με την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας προβλέπεται α) Οι χώρες της ΕΕ μπορούν να διεξάγουν κοινές περιπολίες και άλλες κοινές επιχειρήσεις για την πρόληψη ποινικών αδικημάτων και τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας σε μια δεδομένη επικράτεια χώρας της ΕΕ και β) Οι χώρες της ΕΕ πρέπει να παρέχουν αμοιβαία στήριξη μεταξύ τους σε περιπτώσεις μαζικών συγκεντρώσεων και άλλων συγκρίσιμων σημαντικών γεγονότων, καταστροφών και σοβαρών ατυχημάτων. Το συγκεκριμένο θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα βήματα στην εξέλιξη της αστυνομικής συνεργασίας η οποία πλέον μπορεί να εκφραστεί σε συντρέχουσες περιπτώσεις ακόμα και με ανθρώπινο δυναμικό.

Στις 4.5.2010 εκδόθηκε το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης με Τίτλο «Μια Ανοικτή και Ασφαλή Ευρώπη που Εξυπηρετεί και Προστατεύει τους Πολίτες» (2010/C 115/01). το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης καθορίζει το πλαίσιο της αστυνομικής και τελωνειακής συνεργασίας, των υπηρεσιών διάσωσης, της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και ποινικές υποθέσεις, της πολιτικής για το άσυλο, τη μετανάστευση και τις θεωρήσεις, για την περίοδο από το 2010 έως το 2014 (Μ.Α.Ε., 2017). Ένα χαρακτηριστικό του Προγράμματος ήταν πως, αντίθετα από τα προηγούμενα, έδινε

έμφαση όχι τόσο στην νομοθετική εναρμόνιση όσο στην αναζήτηση «πρακτικών λύσεων» κάτι που στην πράξη σημαίνει πρωτοβουλίες για την προώθηση της συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη και την χρήση εργαλείων “soft law” όπως καθοδηγητήριες γραμμές και αυτόνομες υπηρεσίες της ΕΕ και όχι δεσμευτικά νομοθετικά κείμενα όπως στο παρελθόν (Παπαγεωργίου, 2017).

Αναφορικά με την προστασία των πολιτών της Ευρώπης, δίνεται έμφαση στον καθορισμό συνολικής στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας της ΕΕ, η παρακολούθηση και εφαρμογή της οποίας θα πρέπει να καταστεί ένα από τα κύρια καθήκοντα της Επιτροπής Εσωτερικής Ασφάλειας (ΕΕΑ). Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης υπογραμμίζει την ανάγκη δημιουργίας ευρωπαϊκής παιδείας επιβολής του δικαίου, ενίσχυσης του έργου του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, αντιμετώπισης θεμάτων «Δημοσίας Τάξης» και διαμόρφωσης μίας ενοποιημένης πολιτικής κατά της εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, δίδεται έμφαση στη βελτίωση του επιπέδου συνεργασίας των αστυνομικών και δικαστικών αρχών των ΚΜ (EUROPOL και EUROJUST), στην καλύτερη αξιοποίηση του EUCPN (Ευρωπαϊκού Δικτύου Πρόληψης Εγκληματικότητας), της CEPOL (Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία) και του SitCen (Κέντρο Διαχείρισης Κρίσεων) καθώς και στην εφαρμογή του ECRIS (Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου). Ειδική αναφορά δε, γίνεται και στη λήψη μέτρων κατά της παιδικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης, του ηλεκτρονικού και οικονομικού εγκλήματος, των ναρκωτικών και της τρομοκρατίας (Μ.Α.Ε., 2017) .

Το 2021 στις 14/04, με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας των ευρωπαίων πολιτών και την ευρωπαϊκή στρατηγική καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, σε Ανακοίνωσή της η Επιτροπή προς το Ευρ. Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών, στις 14.4.2021 επισημαίνει ότι σύμφωνα με την τελευταία αξιολόγηση SOCTA που δημοσιεύθηκε στις 12.4.2021, το οργανωμένο έγκλημα είναι παρόν σε όλα τα κράτη μέλη. Οι εγκληματικές οργανώσεις, χρησιμοποιούν τα παράνομα κέρδη τους για να διεισδύσουν στη νόμιμη οικονομία και στους δημόσιους οργανισμούς, χρησιμοποιώντας και τη διαφθορά, διαβρώνοντας το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα, υπονομεύοντας το δικαίωμα των πολιτών να νιώθουν ασφαλείς καθώς και την εμπιστοσύνη τους στις δημόσιες αρχές. Τα έσοδα από

παράνομες δραστηριότητες, στις 9 κύριες παράνομες αγορές στην Ένωση, το 2019 ανέρχονταν σε 139 δις. δολάρια, το οποίο αντιστοιχεί στο 1% του ΑΕΠ της Ένωσης.

Η πολυπλοκότητα της δράσης του οργανωμένου εγκλήματος ήρθε στο φως κατόπιν κοινής έρευνας που διεξήχθη από τις γαλλικές και ολλανδικές αρχές, με την υποστήριξη της Europol και της Eurojust, το 2020, για την εξάρθρωση του Encrochat. Η χρήση βίας από τις εγκληματικές οργανώσεις καθίσταται όλο και πιο διαδομένη. Οι εγκληματικές οργανώσεις εκμεταλλεύτηκαν την πανδημία Covid- 19. Καθίσταται επιβεβλημένη η λήψη μέτρων σε επίπεδο Ένωσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτή η στρατηγική βασίζεται σε προηγούμενα επιτεύγματα, προσδιορίζει δράσεις προτεραιότητας για την καλύτερη προστασία των πολιτών και της οικονομίας από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος και προωθεί συγκεκριμένο μέσο και μακροπρόθεσμες δράσεις, οι οποίες θα αναπτυχθούν με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αποτελεί την πρώτη ειδική στρατηγική για το οργανωμένο έγκλημα από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας.

Η στρατηγική αυτή καθορίζει τα εργαλεία και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν τα επόμενα πέντε χρόνια για την επιτυχή εξάρθρωση των παράνομων επιχειρηματικών μοντέλων και των δομών των διασυνοριακών εγκληματικών δικτύων και έχει τους ακόλουθους στόχους:

1. Ενίσχυση της επιβολής του νόμου και της δικαστικής συνεργασίας: Για να το επιτύχει αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σκοπεύει να ενισχύσει το πλαίσιο ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών σε ολόκληρη την ΕΕ. Θεωρεί ότι είναι το κλειδί της επιτυχίας λόγω της φύσης και της δομής των αυστηρών οργανωμένων ομάδων. Επιπλέον, ο εκσυγχρονισμός και η ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Πολυκλαδικής Πλατφόρμας κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT), καθώς και η αναβάθμιση του πλαισίου Prüm για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με το DNA, τα δακτυλικά αποτυπώματα και τους αριθμούς κυκλοφορίας οχημάτων, θα συμβάλει σημαντικά στο επίπεδο συνεργασίας και ανταλλαγής επιχειρησιακών πληροφοριών μεταξύ των αστυνομικών και των δικαστικών αρχών εντός της Ε.Ε. Τέλος, Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο καλούνται να σημειώσουν πρόοδο στις νομοθετικές

διαπραγματεύσεις για την αναθεώρηση του κανονισμού Europol, συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεων του κανονισμού για το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν, με στόχο την επίτευξη ταχείας συμφωνίας. Το Συμβούλιο καλείται να υιοθετήσει τη σύσταση για την έναρξη των διαπραγματεύσεων με την Ίντερπολ για την επίτευξη συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Ίντερπολ.

2. Υποστήριξη πιο επιτυχημένων ερευνών για την εξάρθρωση δικτύων οργανωμένου εγκλήματος και ιεράρχηση υψηλού και ειδικού εγκλήματος: Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπάρχει σημαντική ανάγκη ενίσχυσης και βελτίωσης της συνεργασίας σε επίπεδο ΕΕ για την καταπολέμηση των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος.
3. Διασφάλιση ότι το έγκλημα δεν παράγει έσοδα: Το πλήγμα στα οικονομικά του εγκλήματος είναι το κλειδί για την ανίχνευση, την καταστολή και την πρόληψη του εγκλήματος, δεδομένου ότι πάνω από το 50% των οργανωμένων δικτύων εμπλέκονται σε δικαστικές διαφορές, ενώ το 80% από αυτά χρησιμοποιούν νόμιμες επιχειρήσεις για να καλύψουν παράνομες δραστηριότητες. Η αναθεώρηση των κανόνων της ΕΕ για τη δήμευση προϊόντων εγκλήματος θα αναπτύξει κανόνες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, θα προωθήσει την έναρξη οικονομικών ερευνών σε πρώιμο στάδιο και θα αξιολογήσει τους ισχύοντες κανόνες της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς.
4. Προετοιμασία των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών για την ψηφιακή εποχή: Όταν οι εγκληματίες επικοινωνούν και διαπράττουν εγκλήματα στο Διαδίκτυο, αφήνουν ψηφιακά ίχνη. Ως εκ τούτου, οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές πρέπει να συγχρονίσουν και να εκπαιδεύσουν τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις χρησιμοποιώντας προηγμένες τεχνικές και εργαλεία έρευνας και αναβαθμίζοντας τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους ώστε να συμβαδίζουν με τις νέες σύγχρονες εγκληματικές πρακτικές.

3ο Κεφάλαιο: Μηχανισμοί και Οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.1 Europol

Αν εξετάσει κανείς ιστορικά την πορεία της Europol θα εντυπωσιαστεί από το γεγονός πως από μία ομάδα εκπροσώπων των ΚΜ της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέληξε σε Οργανισμό της ΕΕ. Αρχικά σε επίπεδο ΕΕ ήδη από το 1976 είχε συσταθεί μιας μόνιμη επιτροπή για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η επιτροπή αυτή έφερε το όνομα TREVI (Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence and Internationalism) και διαρθρώνονταν σε τρία ιεραρχικά επίπεδα συσκέψεων. Το υψηλότερο επίπεδο, το υπουργικό αποτελούνταν από τους Υπουργούς Εσωτερικών οι οποίοι συνεδρίαζαν κάθε έξι μήνες, το μεσαίο επίπεδο από ανώτερους αξιωματικούς οι οποίοι συνεδρίαζαν και αυτοί κάθε έξι μήνες και τέλος το χαμηλότερο επίπεδο των ομάδων εργασίας που αποτελούνταν από αξιωματούχους του Υπουργείου Εσωτερικών, της Αστυνομίας και των υπηρεσιών ασφαλείας. Αρχικά, η TREVI επικεντρώθηκε στη διεθνή τρομοκρατία, αλλά σύντομα άρχισε να καλύπτει και άλλους τομείς του διασυνοριακού εγκλήματος εντός της Κοινότητας με σκοπό την προώθηση της αστυνομικής συνεργασίας και την ανταλλαγή πληροφοριών.

Όπως προαναφέρθηκε, με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα αναπτύσσονται κάποιοι τομείς κοινού ενδιαφέροντος, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις και η αστυνομική συνεργασία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και άλλων σοβαρών εγκλημάτων μέσω μιας Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας(Europol). Έτσι το 1993 η επιτροπή TREVI προέβη στην Υπουργική Συμφωνία για τη λειτουργία της Μονάδας Ναρκωτικών Europol όπου προβλέπονταν πως «Ένας ή περισσότεροι αξιωματικοί σύνδεσμοι έκαστου ΚΜ την 1η Ιουλίου 1993 ή μετά, συγκροτούν με τους αξιωματικούς συνδέσμους των άλλων ΚΜ μια ομάδα συνεργασίας που θα είναι γνωστή ως η Μονάδα Ναρκωτικών Europol». Η Μονάδα αυτή άρχισε να λειτουργεί τον Ιανουάριο του 1994 με σκοπό να βοηθήσει τις εθνικές αστυνομικές αρχές σε ποινικές έρευνες.

Έπειτα το 1995 με την Πράξη 95C 316/01 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης τυπικά ιδρύθηκε η Europol ενώ ουσιαστικά τέθηκε σε ισχύ όταν όλα τα κράτη μέλη επικύρωσαν τη Σύμβασή της, την 1η Οκτωβρίου 1999, και έκτοτε αποτελεί την υπηρεσία αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ. Σκοπός της είναι, όπως προκύπτει και από το άρθρο 2 της προαναφερθείσας Πράξης, να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και τη συνεργασία τους κατά την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών και άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας, εφόσον υφίστανται συγκεκριμένες ενδείξεις για την ύπαρξη εγκληματικής δομής ή οργάνωσης και εφόσον οι αναφερθείσες μορφές εγκληματικότητας θίγουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, κατά τρόπον ώστε, λαμβάνοντας υπόψη την έκταση, τη βαρύτητα και τις επιπτώσεις των αξιοποιούνων πράξεων, να επιβάλλεται η κοινή δράση των κρατών μελών.

Το 2009 η Europol ενσωματώθηκε πλήρως στην ΕΕ με την απόφαση 2009/371/ΔΕΥ του Συμβουλίου ως οργανισμός της Ένωσης χρηματοδοτούμενος από τον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης του οποίου αποστολή είναι η υποστήριξη και η ενίσχυση της δράσης των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και της αμοιβαίας συνεργασίας τους για την πρόληψη και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και άλλων μορφών σοβαρού εγκλήματος που επηρεάζουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Η απόφαση 2009/371/ΔΕΥ του Συμβουλίου αντικατέστησε τη σύμβαση δυνάμει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Ευρωπόλ). Το 2016 η συγκεκριμένη Απόφαση αντικαταστάθηκε από τον Κανονισμό ΕΕ 2016/974 του ΕΚ και του Συμβουλίου όπου πλέον έχουμε την ίδρυση της Europol ως Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου με σκοπό τη στήριξη της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου στην Ένωση.

Το αρχικό εγχείρημα προσέβλεπε στη δημιουργία ενός μηχανισμού ανταλλαγής πληροφοριών και αντιμετώπισε ιδιαίτερες δυσκολίες καθώς τα συμβαλλόμενα μέρη ήταν επιφυλακτικά στο να μοιραστούν ευαίσθητα δεδομένα. Βέβαια στην πορεία των χρόνων και εξαιτίας σημαντικών γεγονότων όπως πχ η τρομοκρατική επίθεση στις ΗΠΑ της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 οδήγησαν τα ΚΜ στο να επαναπροσδιορίσουν τις σχέσεις συνεργασίας μεταξύ τους σε θέματα ασφάλειας και να εμπιστευτούν την

Europol ως το μέσο για την καλύτερη συνεργασία τους. Αυτό συνετέλεσε στο να εξελιχθεί η Europol στη σημερινή της μορφή όπου, πλέον μπορεί να συμμετέχει, υποστηρίζει και συντονίζει Κοινές Ομάδες Έρευνας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 του Κανονισμού για τη λειτουργία της. Επιπλέον όπως προβλέπεται και από το άρθρο 6 του ίδιου κανονισμού μπορεί να ζητά από τις αρμόδιες αρχές των οικείων κρατών μελών μέσω των εθνικών μονάδων να κινήσουν, να διεξαγάγουν ή να συντονίσουν μια ποινική έρευνα (Hufnagel, 2020) (Συμβούλιο & Ευρωπαϊκό-Κοινοβούλιο, ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/794, 2016).

Για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία της η Europol διαρθρώνεται σε συγκεκριμένα τμήματα ως εξής:

- το Ευρωπαϊκό Κέντρο για τα εγκλήματα στον κυβερνοχώρο (EC3) που ενισχύει την επιβολή του νόμου όσον αφορά το κυβερνοέγκλημα στην ΕΕ και, ως εκ τούτου, συμβάλλει στην προστασία των πολιτών, των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων της Ευρώπης από το διαδικτυακό έγκλημα·
- το Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών (EMSC) που στηρίζει τα κράτη μέλη της ΕΕ όσον αφορά τη στοχοθέτηση και την εξάρθρωση των πολύπλοκων και σύνθετων εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών·
- το Ευρωπαϊκό Αντιτρομοκρατικό Κέντρο της Ευρώπης (ECTC) που αποτελεί επιχειρησιακό κέντρο και κόμβο εμπειρογνωμοσύνης και αντανακλά την αυξανόμενη ανάγκη της ΕΕ να ενισχύσει την αντίδρασή της στην τρομοκρατία·
- το Ευρωπαϊκό Κέντρο Σοβαρού και Οργανωμένου Εγκλήματος (ESOCC)
- τον Συντονισμένο Συνασπισμό κατά του εγκλήματος στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας (IPC3) που παρέχει επιχειρησιακή και τεχνική υποστήριξη στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και σε άλλους εταίρους·
- το Ευρωπαϊκό Κέντρο Χρηματοοικονομικού και Οικονομικού Εγκλήματος (EFECC) που αποτελεί μια επιχειρησιακή πλατφόρμα για τη στήριξη των κρατών μελών σε εν εξελίξει υποθέσεις στους τομείς του χρηματοπιστωτικού και οικονομικού εγκλήματος·

- το FIU.net, ένα αποκεντρωμένο και εξελιγμένο δίκτυο υπολογιστών που υποστηρίζει τις μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών (MXΠ) της ΕΕ στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας·
- τη μονάδα της ΕΕ για την αναφορά διαδικτυακού περιεχομένου (EU IRU) που εντοπίζει και ερευνά κακόβουλο περιεχόμενο στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Davoli, 2021) .

Επίσης η Europol έχει αναπτύξει από το 2009 ένα δικό της σύστημα για την ασφαλή επικοινωνία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών των ΚΜ. Το σύστημα αυτό ονομάζεται SIENA (Secure Information Exchange Network Application). Από το 2008 έως το 2017 η ανταλλαγή μηνυμάτων με την Europol σχεδόν τριπλασιάστηκε και ένας από τους λόγους όπου συνέβη αυτό είναι η δημιουργία του SIENA (Hufnagel, 2020). Επίσης σε αυτή τη ραγδαία αύξηση των μηνυμάτων θα μπορούσαμε να πούμε πως αποτυπώνεται και η εξέλιξη της Europol καθώς βρισκόμαστε σε μία περίοδο μετά την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας, έχοντας μία επιπλέον αύξηση των θεσμικών αρμοδιοτήτων της ΕΕ αλλά και τη μετατροπή της Europol σε Οργανισμό της. Επιπλέον, είναι μία περίοδος οικονομικής κρίσης η οποία «συνετέλεσε» ποικιλοτρόπως στην ανάπτυξη του διεθνικού εγκλήματος. Εγκληματικά δίκτυα προσπάθησαν, αρχικά για λόγους επιβίωσης, να αναζητήσουν νέα πεδία δράσης επεκτείνοντας την δραστηριότητά τους σε άλλες χώρες της ΕΕ. Επίσης, διαρκούς της οικονομικής κρίσης παρουσιάστηκαν αδυναμίες του συστήματος στην πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος τις οποίες οι εγκληματικές οργανώσεις προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν. Όλα αυτά οδήγησαν τα ΚΜ στο να αντιληφθούν την αναγκαιότητα της συνεργασίας μεταξύ τους για την καταπολέμηση του εγκλήματος και να εμπιστευτούν την Europol ως ένα φορέα που θα μπορούσε να εξυπηρετήσει την ανάγκη αυτή. Κάπως έτσι η Europol «συστήθηκε» στα ΚΜ και πλέον εδραιώθηκε σαν ένας υπηρεσιακός δίαυλος επικοινωνίας και συνεργασίας για την καταπολέμηση του εγκλήματος.

Οι παρεχόμενες από την Europol υπηρεσίες στον τομέα της ανάλυσης και επεξεργασίας των δεδομένων μπορούν να αποτυπώσουν την πραγματικότητα σχετικά με το έγκλημα στην Ευρώπη και να βοηθήσουν τις χώρες να προσδιορίσουν την αντεγκληματική τους πολιτική αλλά και να αναπτύξουν δράσεις σε συνεργασίες με

άλλα ΚΜ για την αντιμετώπιση του εγκλήματος. Μάλιστα πολλές επιχειρησιακές δράσεις αναπτύσσονται με πρωτοβουλία και χρηματοδότηση της Europol σε συνεργασία με τα ΚΜ. Για τον σκοπό αυτό η Ευρωπόλ δημοσιεύει διάφορες εκθέσεις για την κατάσταση και τις τάσεις του εγκλήματος στην ΕΕ όπως τη SOCTA η οποία παρέχει πληροφορίες και συστάσεις στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής της ΕΕ και στις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου σχετικά με τις δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ, την IOCTA αναφορικά με το οργανωμένο έγκλημα στο διαδίκτυο και την TE-SAT αναφορικά με την τρομοκρατία.

Επιπλέον, προκειμένου η Europol ανταποκριθεί σε αυτή την αυξανόμενη ζήτηση των υπηρεσιών της και έχοντας επενδύσει στην ανάλυση των διεθνικών εγκληματικών τάσεων, ανέπτυξε συνεργασίες και με τρίτες χώρες. Όπως προβλέπεται στα άρθρα 23 και 25 του Κανονισμού ΕΕ 2016/974 η Europol μπορεί να συνάπτει και να διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς και να συνάπτει συμφωνίες με αυτές που ενδέχεται να αφορούν την ανταλλαγή όλων των πληροφοριών που μπορεί να σχετίζονται με την εκτέλεση της αποστολής της, συμπεριλαμβανομένων των προσωπικών δεδομένων. Αυτό, από τη μία δίνει ένα ακόμη πλεονέκτημα στην συνεργασία των ΚΜ με την Europol, καθώς τα ΚΜ μπορούν μέσω αυτής να αντλήσουν στοιχεία και δεδομένα που τους ενδιαφέρουν από τρίτες χώρες χωρίς να χρειάζεται να απευθυνθούν τα ίδια σε αυτές. Από την άλλη θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Europol ως αντιπρόσωπος των συμφερόντων της ΕΕ ασκεί μία αντεγκληματική πολιτική που αποσκοπεί στην ενημέρωση των εμπλεκομένων τρίτων χωρών και στην κινητοποίησή τους για την αντιμετώπιση της εγκληματικής δραστηριότητας οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στις χώρες αυτές και έχουν ως αποδέκτη χώρες της ΕΕ (Hufnagel, 2020).

Τέλος, η Europol φιλοξενεί περίπου 220 αξιωματικούς συνδέσμους, οι οποίοι εκπροσωπούν τα διάφορα κράτη μέλη και στόχος τους είναι να ενισχύσουν και να βελτιώσουν το επίπεδο συνεργασίας κάθε χώρας όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών, τόσο με την Europol όσο και μεταξύ των κρατών μελών. Επιπλέον, ο Οργανισμός φιλοξενεί επίσης αξιωματικούς συνδέσμους τρίτων χωρών και οργανισμών, με τους οποίους η Europol έχει υπογράψει συμφωνίες εργασίας. Αντίστοιχα σε κάθε ΚΜ λειτουργεί Εθνική Μονάδα της Ευρωπόλ μέσω των οποίων διαβιβάζονται στην Ευρωπόλ επιχειρησιακές πληροφορίες και αιτήματα για επιχειρησιακή ανάλυση ή πληροφορίες από τις διάφορες εθνικές αρχές επιβολής του

νόμου. Όλα τα επιχειρησιακά δεδομένα ανταλλάσσονται όπως προαναφέρθηκε μέσω του ασφαλούς δικτύου SIENA.

3.2 Frontex

Ο Frontex είναι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής με έδρα την Βαρσοβία της Πολωνίας. Ήδη από το 1999, το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΔΕΥ) έχει πραγματοποιήσει πολλές ενέργειες προς την περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της μετανάστευσης, του ασύλου και της ασφάλειας. Προκειμένου το Συμβούλιο να μπορεί να ασκήσει τις αρμοδιότητές του, η Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων (ΕΜΑ) κατά τη συνεδρίασή της στις 17 Μαρτίου 1999, αποφάσισε να οργανώσει τις διαρθρώσεις εργασίας που θα κληθούν να πραγματώσουν ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ (Συμβούλιο, 6166/2/99 REV 2, 1999). Η νέα διάρθρωση εργασίας ονομάστηκε Στρατηγική Επιτροπή για τη Μετανάστευση, τα Σύνορα και το Άσυλο (SCIFA) και στόχος της ήταν να προετοιμάζει τις συζητήσεις του Συμβουλίου στον τομέα της μετανάστευσης, των συνόρων και του ασύλου. Καθήκον της SCIFA ήταν να εκδίδει στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη μετανάστευση, τα σύνορα και το άσυλο και να παρέχει ουσιαστική συμβολή στις συζητήσεις της ΕΜΑ. Η SCIFA παρέδιδε τα συμπεράσματά της στην ΕΜΑ τα οποία μετέπειτα εξετάζονταν από το Συμβούλιο ΔΕΥ. Επίσης η μπορούσε να δημιουργήσει Ομάδες Εργασίας (π.χ. Ομάδα για τη Μετανάστευση και την Απέλαση) για να εξετάσουν λεπτομερώς τις συγκεκριμένες προτάσεις που κατατίθεντο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αυτές οι ομάδες εργασίας αναφέρουν τα αποτελέσματά τους στην SCIFA (Επιτροπή, SCIFA).

Περί το 2002, στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων, δημιουργήθηκε μία Κοινή Μονάδα Επαγγελματιών για τα Εξωτερικά Σύνορα της ΕΕ. Η ομάδα αυτή στελεχώνονταν από μέλη της SCIFA και από τους επικεφαλής των εθνικών υπηρεσιών ελέγχου των συνόρων. Η Κοινή Μονάδα συντόνιζε τις εθνικές δράσεις των Ad-Hoc Κέντρων Ελέγχου των Συνόρων. Καθήκον τους ήταν να επιβλέπουν πιλοτικά δράσεις σε επίπεδο ΕΕ και να εφαρμόζουν κοινές επιχειρήσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση των συνόρων. Μετά από 2 χρόνια λειτουργίας των Ad-Hoc Κέντρων Ελέγχου των Συνόρων και με στόχο τη βελτίωση των διαδικασιών και

των μεθόδων εργασίας της Κοινής Μονάδας, ο κανονισμός (ΕΚ) 2007/2004 του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2004 οδήγησε στη σύσταση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκή Ένωση (Frontex). Το 2016 ο κανονισμός αυτός καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/1624, ο οποίος προέβλεπε την ίδρυση του Frontex, του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Η τελευταία τροποποίηση της εντολής του Frontex έλαβε χώρα όταν τέθηκε σε ισχύ ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 της 13ης Νοεμβρίου 2019 για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή.

Στόχος του Frontex είναι να προωθεί, να συντονίζει και να αναπτύσσει τη διαχείριση των ευρωπαϊκών συνόρων σύμφωνα με τον χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ και την έννοια της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων. Στον Οργανισμό λειτουργεί ειδικό τμήμα Ανάλυσης το οποίο συλλέγει και αναλύει όλα τα δεδομένα που σχετίζονται με την κατάσταση εντός και εκτός των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ με σκοπό να βοηθήσει στον εντοπισμό των μεταναστευτικών προτύπων καθώς και των νέων τάσεων στις διασυνοριακές εγκληματικές δραστηριότητες. Με τα μέσα που διαθέτει παρακολουθεί την κατάσταση στα σύνορα και βοηθάει τις εθνικές διωκτικές αρχές να ανταλλάσσουν πληροφορίες με τα ΚΜ. Επίσης, προκειμένου να αξιολογήσει την ικανότητα και την ετοιμότητα κάθε κράτους μέλους να αντιμετωπίσει διάφορες προκλήσεις στα εξωτερικά του σύνορα, συμπεριλαμβανομένης και της μεταναστευτικής πίεσης, πραγματοποιεί αντίστοιχες αξιολογήσεις τρωτότητας. Για τον σκοπό αυτό, ο Frontex τοποθετεί αξιωματικούς συνδέσμους σε αντίστοιχα ΚΜ της ΕΕ προκειμένου να μπορεί να έχει, όσο το δυνατό γίνεται, μία ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης αναφορικά με τον έλεγχο των συνόρων της ΕΕ.

Επίσης, στόχος του είναι να συντονίζει και να οργανώνει κοινές επιχειρήσεις και γρήγορες επεμβάσεις στα σύνορα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ για να βοηθήσει τα αντίστοιχα ΚΜ, ακόμη και σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που αφορούν έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα. Πέρα από το έμπυχο δυναμικό που αναπτύσσει στα σύνορα της ΕΕ έχει τη δυνατότητα και αναπτύσσει σκάφη, αεροσκάφη, οχήματα και άλλο τεχνικό εξοπλισμό. Επιπλέον, ο Frontex μπορεί να διεξάγει επιχειρήσεις στο έδαφος χωρών εκτός ΕΕ που γειτνιάζουν τουλάχιστον με ένα ΚΜ της ΕΕ σε περιπτώσεις μεταναστευτικής πίεσης στα σύνορα μιας χώρας εκτός ΕΕ. Ακόμη

μπορεί να υποστηρίξει τα κράτη μέλη στον τομέα του ελέγχου, της ενημέρωσης, της ταυτοποίησης και της λήψης δακτυλικών αποτυπωμάτων των μεταναστών. Το προσωπικό που αναπτύσσεται από τον Οργανισμό, παραπέμπουν αρμοδίως ή παρέχουν αρχικές πληροφορίες, σε άτομα που χρειάζονται ή επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση για διεθνή προστασία, συνεργαζόμενα με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) και τις εθνικές αρχές. Σε αυτές τις περιπτώσεις όμως να σημειωθεί πως μόνο οι εκάστοτε εθνικές αρχές είναι αρμόδιες να αποφασίζουν ποιο πρόσωπο δικαιούται διεθνή προστασία και όχι ο Frontex ή η EASO.

Μία εξίσου σημαντική αρμοδιότητα του οργανισμού είναι να υποστηρίζει τη συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, των υπηρεσιών της ΕΕ και των τελωνείων στα θαλάσσια σύνορα. Τα σκάφη και τα αεροσκάφη που αναπτύσσονται από τον Frontex κατά τη δραστηριότητά τους, εκτός της επιτήρησης των συνόρων, συλλέγουν και μοιράζονται πληροφορίες σχετικές με τον έλεγχο της αλιείας, τον εντοπισμό της ρύπανσης και τη συμμόρφωση με τους ναυτιλιακούς κανονισμούς. Για τον λόγο αυτό ο οργανισμός συνεργάζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας (EFCA) και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ναυτιλιακής Ασφάλειας (EMSA). Αναφορικά με τις πληροφορίες που συλλέγονται κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων και αφορούν το λαθρεμπόριο, την εμπορία ανθρώπων και την τρομοκρατίας, καθώς και πολλά άλλα διασυνοριακά εγκλήματα, μοιράζονται με τις αρμόδιες εθνικές αρχές και την Europol.

Εκτός των άλλων ο Frontex μπορεί να παρέχει συνδρομή στα ΚΜ της ΕΕ σε περιπτώσεις αναγκαστικών επιστροφών ατόμων που έχουν εξαντλήσει όλες τις νόμιμες οδούς για να νομιμοποιήσουν την παραμονή τους εντός της ΕΕ. Η συνδρομή αυτή περιλαμβάνει την απόκτηση ταξιδιωτικών εγγράφων για τους επιστρεφόμενους σε συνεργασία με τις προξενικές αρχές των σχετικών χωρών εκτός ΕΕ. Μπορεί επίσης να οργανώσει οικειοθελείς αναχωρήσεις υπηκόων τρίτων χωρών στους οποίους εκδόθηκαν αποφάσεις επιστροφής από τις αρχές των ΚΜ. Ακόμη όμως και με δική του πρωτοβουλία ο Frontex μπορεί να οργανώσει επιχειρήσεις επιστροφής, όπου οι επιστρεφόμενοι επιστρέφονται με προσωπικό συνοδείας και μεταφορά που παρέχεται από τις χώρες καταγωγής τους. Για τον σκοπό αυτό ο Οργανισμός έχει δημιουργήσει πολλές ομάδες εμπειρογνομόνων για τις επιστροφές οι οποίες αναπτύσσονται στα ΚΜ όταν αυτό απαιτείται.

Τέλος από τον οργανισμό παρέχονται και πολλά επιμορφωτικά προγράμματα στον τομέα του ελέγχου των συνόρων. Βέβαια σε αυτόν τον τομέα η ΕΕ έχει ιδρύσει συγκεκριμένη Υπηρεσία όπως θα δούμε και παρακάτω αλλά η εξειδίκευση που έχει ο οργανισμός μπορεί να βοηθήσει στο να επιτευχθεί, στο συγκεκριμένο πεδίο, το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής γνώσης μεταξύ των διωκτικών αρχών σε όλη την Ευρώπη.

3.3 Cerpól

Ο CEPOL, από το γαλλικό «Collège Européen de Police», είναι ο οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση στον τομέα της επιβολής του νόμου, σχεδιάζει, υλοποιεί και οργανώνει την κατάρτιση αστυνομικών και άλλων αξιωματούχων επιβολής του νόμου (Ένωση, Cerpól). Η έδρα του πλέον βρίσκεται στη Βουδαπέστη της Ουγγαρίας και αρχικά πρωτοϊδρύθηκε το 2000 με την υπ' αριθ. 2000/820/ΔΕΥ Απόφαση του Συμβουλίου για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας (ΕΑΑ), υπό τη μορφή δικτύου με τη συνένωση των εθνικών ιδρυμάτων εκπαίδευσης των ανώτερων στελεχών των αστυνομικών υπηρεσιών ΚΜ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε είχε συμφωνήσει ότι θα πρέπει να δημιουργηθεί μια Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία, όπως αναφέρεται και στο σημείο 47 των συμπερασμάτων της προεδρίας. Η συμφωνία περιλάμβανε μία ΕΑΑ η οποία στην αρχή θα λειτουργεί ως δίκτυο των υφισταμένων εθνικών ιδρυμάτων εκπαίδευσης, χωρίς όμως να αποκλείεται η δημιουργία ενός μόνιμου οργανισμού στο μέλλον. Μάλιστα το συγκεκριμένο αναφέρεται ρήτα και στο άρθρο 9 της Απόφασης του Συμβουλίου για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας, όπου προβλέπεται πως «το αργότερο κατά το τρίτο έτος από την έναρξη των αποτελεσμάτων της παρούσας απόφασης, το διοικητικό συμβούλιο θα υποβάλει στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκθεση σχετικά με τη λειτουργία και την εξέλιξη του δικτύου...».

Η ανωτέρω απόφαση καταργήθηκε με την απόφαση 2005/681/ΔΕΥ του Συμβουλίου το 2005 όπου πλέον έχουμε την ίδρυση της ΕΑΑ ως ως όργανο της Ένωσης για την κατάρτιση των υψηλόβαθμων αστυνομικών στελεχών των κρατών μελών και τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αστυνομικών αρχών ενώ το 2016 θεσπίστηκε ο Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2219 από το ΕΚ και το Συμβούλιο της 25ης Νοεμβρίου 2015 και μεταξύ των άλλων μετονόμασε την ΕΑΑ σε «Οργανισμό της

Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου». Ο νέος αυτός Κανονισμός ενισχύει την επιχειρησιακή εντολή του οργανισμού. Ο κύριος στόχος του Κανονισμού είναι να βελτιωθεί η ασφάλεια της ΕΕ μέσω της εφαρμογής από τον CEPOL ενός νέου εκπαιδευτικού μοντέλου το οποίο θα προσαρμοσμένο στις ανάγκες της εποχής και πλήρως ενημερωμένο ως προς τις νέες τάσεις της εγκληματικότητας. Επιπλέον, ο Οργανισμός θα μπορεί να παρέχει εκπαιδευτικά προγράμματα στο προσωπικό όλων των διωκτικών αρχών των ΚΜ και όχι μόνο σε ανώτερους αστυνομικούς που προβλέπονταν προηγουμένως.

Στόχος του Cepol είναι η υποστήριξη της διασυνοριακής συνεργασίας για την καταπολέμηση του εγκλήματος μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης που περιλαμβάνουν την ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών έρευνας αλλά και προγραμμάτων ανταλλαγής προσωπικού. Στελέχη του οργανισμού συμμετέχουν σε διάφορα γκρουπ εμπειρογνομόνων προκειμένου να ενημερώνονται και να παρακολουθούν τις νέες τάσεις του εγκλήματος έτσι ώστε μετέπειτα να ενημερώνουν τον Οργανισμό για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Επίσης, μέσω της παρακολούθησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Cepol, το προσωπικό των διωκτικών αρχών των ΚΜ έχει την ευκαιρία να γνωριστεί καλύτερα μεταξύ του. Υπάλληλοι των διωκτικών αρχών ενός κράτους γνωρίζονται με συναδέλφους τους της ίδιας «ειδικότητας» και του ίδιου αντικειμένου από άλλα ΚΜ. Κατά αυτό τον τρόπο δημιουργείται ένα δίκτυο επικοινωνίας το οποίο βασίζεται στις διαπροσωπικές σχέσεις και στην αμεσότητα. Οπότε θα μπορούσαμε να πούμε πως καθίσταται πιο εύκολη η επικοινωνία και η ανάπτυξη της συνεργασίας για τον χειρισμό διεθνικών υποθέσεων καθώς έχει «εξασφαλιστεί» κατά έναν τρόπο η μεταξύ τους εμπιστοσύνη και η άμεση επικοινωνία.

3.4 Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακής Συνεργασίας σε θέματα Εσωτερικής Ασφάλειας (COSI)

Το Συμβούλιο, την 25ης Φεβρουαρίου 2010, με την υπ' αριθ. 2010/131/ΕΕ, προέβη στη σύσταση της Μόνιμης Επιτροπής όσον αφορά την επιχειρησιακή συνεργασία για την εσωτερική ασφάλεια. Η Απόφαση αυτή εξεδόθη κατ' επιταγή του άρθρου 71 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ) το οποίο προέβλεπε τη σύσταση μόνιμης

επιτροπή εντός του Συμβουλίου προκειμένου να διασφαλισθούν εντός της Ένωσης η προώθηση και η ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας. Οι επιτροπές που συνιστώνται από τις Συνθήκες, με διακυβερνητική απόφαση ή με πράξη του Συμβουλίου είναι κυρίως μόνιμες και συχνά έχουν διορισμένο ή εκλεγμένο πρόεδρο (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Σ. τ.).

Η COSI λειτουργεί ως ένα προπαρασκευαστικό όργανο του Συμβουλίου. Σκοπός της είναι, όπως προβλέπεται και στο άρθρο 2 της Απόφασης για τη σύστασή της, να «διευκολύνει, προωθεί και ενισχύει τον συντονισμό των επιχειρησιακών δράσεων των αρχών των κρατών μελών με αρμοδιότητα στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας». Από την άλλη η Επιτροπή αυτή δεν μετέχει στην εκπόνηση των νομοθετικών πράξεων (Άρθρο 5 της Απόφασης για τη σύστασή της). Οι κύριες αρμοδιότητές της είναι οι εξής (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Σ. τ.):

- να εξασφαλίζει αποτελεσματική επιχειρησιακή συνεργασία σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας της ΕΕ, μεταξύ των οποίων η επιβολή του νόμου, ο έλεγχος των συνόρων και η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις
- αξιολογεί τη γενική διεύθυνση και την αποτελεσματικότητα της επιχειρησιακής συνεργασίας
- επικουρεί το Συμβούλιο στην αντιμετώπιση τρομοκρατικών επιθέσεων και φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών.

3.5 EMPACT (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats)

Το EMPACT (Ευρωπαϊκή Πολυκλαδική Πλατφόρμα κατά των Εγκληματικών Απειλών) είναι ο κύκλος πολιτικής της ΕΕ για το οργανωμένο και το σοβαρό διεθνές έγκλημα (8665/21 έγγραφο του Συμβουλίου). Στις 5 Οκτωβρίου 2010 η COSI κλήθηκε να συζητήσει, βάσει του σχετικού σχεδίου συμπερασμάτων του Συμβουλίου, και να καθορίσει τον κύκλο πολιτικής της ΕΕ για το οργανωμένο και το σοβαρό διεθνές έγκλημα, καθώς και τα διάφορα στάδια που απαιτούνται για την πλήρη εφαρμογή του (14998/10 έγγραφο του Συμβουλίου). Στις 21 Οκτωβρίου 2010 οι προτάσεις της COSI εγκρίθηκαν από την EMA (15358/10 έγγραφο του Συμβουλίου) και από το Συμβούλιο αποφασίστηκε ο κύκλος πολιτικής της ΕΕ για το οργανωμένο

και το σοβαρό διεθνές έγκλημα. Αυτός ο κύκλος ονομάζεται EMPACT και συνίσταται σε τέσσερα στάδια (6481/21 έγγραφο του Συμβουλίου):

- Χάραξη πολιτικής βάσει αξιολόγησης απειλών όσον αφορά το σοβαρό και το οργανωμένο έγκλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (SOCTA της ΕΕ), που πρέπει να παρέχει πλήρη και εμπεριστατωμένη εικόνα των εγκληματικών απειλών που θίγουν την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δόγω της ταχέως εξελισσόμενης φύσης του εγκλήματος, η Ευρώπη, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και τους σχετικούς οργανισμούς της ΕΕ, θα πρέπει να καταρτίσει ενδιάμεση επανεξέταση νέων, μεταβαλλόμενων ή αναδυόμενων απειλών, αποδίδοντας ταυτόχρονα προσοχή στις συμφωνημένες ενωσιακές προτεραιότητες στον τομέα του εγκλήματος, εκπονώντας ενδιάμεση έκθεση για το Συμβούλιο.
- Καθορισμός πολιτικής και λήψη αποφάσεων μέσω του εντοπισμού περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων από το Συμβούλιο. Επιπλέον, πρέπει να αναπτυχθεί ένα γενικό πολυετές στρατηγικό σχέδιο (ΠΣΣ) με κοινούς οριζόντιους στρατηγικούς στόχους (ΚΟΣΣ) προκειμένου να επιτευχθεί διεπιστημονική, ολοκληρωμένη και ολική προσέγγιση (που να καλύπτει προληπτικά όσο και κατασταλτικά μέτρα), ώστε να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι απειλές που έχουν προτεραιότητα. Τα ΕΣΔ μπορεί να περιλαμβάνουν πρόσθετους στρατηγικούς στόχους προσαρμοσμένους στις ειδικές ανάγκες προτεραιότητας.
- Ανάπτυξη, εφαρμογή και παρακολούθηση ετήσιων επιχειρησιακών σχεδίων δράσης (ΕΣΔ), τα οποία πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τους ΚΟΣΣ, όπως καθορίζονται στο γενικό ΠΣΣ, για την αντιμετώπιση των απειλών που έχουν προτεραιότητα. Επιπλέον, η COSI θα προβεί σε ενδιάμεση και τελική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων για να μετρήσει την επίτευξη των ΚΟΣΣ και πρόσθετων στρατηγικών στόχων που έχουν συμπεριληφθεί στα ΕΣΔ. Οι προτεραιότητες και οι στρατηγικοί στόχοι μπορούν να αναθεωρηθούν μετά την ενδιάμεση επανεξέταση νέων, μεταβαλλόμενων και αναδυόμενων απειλών.
- Στο τέλος κάθε κύκλου EMPACT θα διενεργείται ανεξάρτητη αξιολόγηση για να εκτιμηθεί η εφαρμογή της EMPACT και τα αποτελέσματά της,

ακολουθούμενη από τεκμηριωμένη απόφαση πολιτικής, και θα χρησιμεύει ως οδηγός για τον επόμενο κύκλο EMPACT.

Ο συγκεκριμένος σχεδιασμός λειτουργεί ως εξής:

1. Η Europol ετησίως δημοσιεύει την έκθεση για την κατάσταση και τις τάσεις του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ (SOCTA). Τα στοιχεία που χρησιμοποιεί η Europol για την ανάλυση προκειμένου να καταλήξει στη SOCTA, προέρχονται από αναλυτικές συνεισφορές, σχετικά με την εγκληματικότητα, που της αποστέλλονται από τα ΚΜ, συμβαλλόμενα κράτη και οργανισμούς της ΕΕ όπως Eurojust, Frontex, Cerpil καθώς και από δικά της αρχεία εργασίας. Έπειτα η Προεδρία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσουν ένα συμβουλευτικό έγγραφο πολιτικής, το οποίο βασίζεται κυρίως στις συστάσεις της SOCTA. Το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Υπουργών Εσωτερικών χρησιμοποιεί αυτή τη σύσταση για να καθορίσει τις προτεραιότητες για τον κύκλο πολιτικής ή αλλιώς EMPACT.
2. Τα κράτη μέλη μέσω της COSI συμμετέχουν εθελοντικά στις διάφορες προτεραιότητες EMPACT. Δηλαδή δημιουργείται μία ομάδα εργασίας για κάθε προτεραιότητα του EMPACT και σε αυτήν την ομάδα συμμετέχουν κυρίως εμπειρογνώμονες των ΚΜ και προσωπικό διαφόρων οργανισμών της ΕΕ, ανάλογα με την προτεραιότητα. Αναπτύσσεται ένα τετραετές Πολυετές Στρατηγικό Σχέδιο (ΠΣΣ), το οποίο περιλαμβάνει Κοινούς Οριζόντιους Στρατηγικούς Στόχους (ΚΟΣΣ), που εφαρμόζεται σε όλες τις «προτεραιότητες της ΕΕ για την εγκληματικότητα. Αυτές οι ομάδες συντάσσουν ένα τετραετές ΠΣΣ για κάθε προτεραιότητα. Από το 2017 συντάσσεται επίσης και ένα κύριο ΠΣΣ (Master MASP), πριν από όλα τα άλλα ΠΣΣ, το οποίο περιγράφει τους οριζόντιους στόχους για όλες τις απειλές.
3. Κάθε χρόνο τα MASP όλων των προτεραιοτήτων μεταφράζονται σε επιχειρησιακά σχέδια δράσης (OAPs) για την καταπολέμηση και πρόληψη εγκλημάτων στους τομείς που έχουν οριστεί από τα βήματα 1 και 2. Επομένως, κάθε προτεραιότητα έχει ένα έργο EMPACT που εκτελεί τις αποφασισθείσες ενέργειες. Δημιουργείται πάλι μία ομάδα εμπειρογνομόνων η οποία εκπονεί τα επιχειρησιακά σχέδια δράσης τα οποία εκτελούνται από τα ΚΜ που επιθυμούν να συμμετάσχουν. Αυτές οι ομάδες «διευθύνονται» από

έναν εμπειρογνώμονα ενός ΚΜ συνεπικουρούμενος από έναν εμπειρογνώμονα άλλου ΚΜ.

4. Στο τέλος κάθε κύκλου EMPACT διενεργείται ανεξάρτητη αξιολόγηση για να εκτιμηθεί η εφαρμογή του EMPACT και τα αποτελέσματά του. Τα αποτελέσματα θα διαβιβάζονται στο Συμβούλιο, το οποίο στη συνέχεια θα λαμβάνει τεκμηριωμένη απόφαση πολιτικής, και θα χρησιμεύει ως οδηγός για τον επόμενο κύκλο EMPACT.

Τον Φεβρουάριο του 2021 το Συμβούλιο αποφάσισε να εφαρμοστεί το EMPACT ως μόνιμο και βασικό μέσο της ΕΕ για διαρθρωμένη πολυτομεακή συνεργασία με σκοπό την καταπολέμηση του οργανωμένου και σοβαρού διεθνούς εγκλήματος (6481/21 έγγραφο του Συμβουλίου). Επίσης στις 12 Μαΐου 2021 καθορίστηκαν από το Συμβούλιο και οι προτεραιότητες EMPACT για την καταπολέμηση του σοβαρού και του οργανωμένου εγκλήματος μεταξύ 2022 και 2025 ως εξής (8665/21 έγγραφο του Συμβουλίου):

- Εγκληματικά δίκτυα υψηλού κινδύνου. Στόχος αυτής της προτεραιότητας είναι «ο εντοπισμός και η εξάρθρωση εγκληματικών δικτύων υψηλού κινδύνου που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ, όπως οργανώσεις τύπου μαφίας, εθνικές και οικογενειακές οργανώσεις και άλλα διαρθρωμένα δίκτυα, καθώς και άτομα με κρίσιμους ρόλους στα δίκτυα αυτά, με ιδιαίτερη έμφαση στα εγκληματικά δίκτυα που υπονομεύουν το κράτος δικαίου μέσω πρακτικών διαφθοράς, σε όσους διαπράττουν πράξεις βίας, συμπεριλαμβανομένου του εκφοβισμού, και κάνουν χρήση πυροβόλων όπλων για την προώθηση των εγκληματικών τους στόχων, καθώς και σε όσους νομιμοποιούν τα έσοδα από τις εγκληματικές τους δραστηριότητες μέσω παράλληλου υπόγειου χρηματοπιστωτικού συστήματος».
- Κυβερνοεπιθέσεις.
- Εμπορία ανθρώπων.
- Σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών.
- Παράνομη διακίνηση μεταναστών.

- Διακίνηση ναρκωτικών: παραγωγή, διακίνηση και διανομή κάνναβης, κοκαΐνης και ηρωΐνης· παραγωγή, διακίνηση και διανομή συνθετικών ναρκωτικών και νέων ψυχοτρόπων ουσιών. Η προτεραιότητα αυτή επιμερίζεται σε δύο προτεραιότητες, α) Παραγωγή, διακίνηση και διανομή κάνναβης, κοκαΐνης και ηρωΐνης και β) Παραγωγή, διακίνηση και διανομή συνθετικών ναρκωτικών και νέων ψυχοτρόπων ουσιών.
- Απάτη, οικονομικά και χρηματοοικονομικά εγκλήματα: Μηχανισμοί απάτης μέσω διαδικτύου, απάτη που αφορά τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, ενδοκοινοτική απάτη αφανούς εμπορίου (ΕΑΑΕ), εγκλήματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΙ), παραποίηση προϊόντων και παραχάραξη νομισμάτων, έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες, νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων. Η προτεραιότητα αυτή επιμερίζεται σε πέντε προτεραιότητες, α) Μηχανισμοί απάτης μέσω διαδικτύου, β) Απάτη που αφορά τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, γ) Ενδοκοινοτική απάτη αφανούς εμπορίου (ΕΑΑΕ) (απάτη στον τομέα του ΦΠΑ), δ) Εγκλήματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΙ), παραποίηση προϊόντων και παραχάραξη νομισμάτων και ε) Έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες, νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων.
- Οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας.
- Περιβαλλοντικό έγκλημα.
- Διακίνηση πυροβόλων όπλων

3.6 Κοινές Ομάδες Έρευνας (ΚΟΕ)

Το 2000, όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, εκδόθηκε και η Σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συμβούλιο, Σύμβαση που καταρτίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 34 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 197/3, 2000). Η σύμβαση αυτή αποσκοπεί στην

ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής μεταξύ των δικαστικών, αστυνομικών και τελωνειακών αρχών επί ποινικών υποθέσεων και στη βελτίωση της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας της δικαστικής συνεργασίας. Στο άρθρο 13 προβλέπεται η σύσταση των Κοινών Ομάδων Έρευνας για τις οποίες στη συνέχεια εξεδόθη η υπ' αριθ. 2002/465/ΔΕΥ Απόφαση-Πλαίσιο και ισχύει έως ότου όλα τα ΚΜ υπογράψουν την ανωτέρω Σύμβαση. Η κοινή ομάδα έρευνας είναι ένα διεθνές μέσο συνεργασίας συσταθέν βάσει συμφωνίας μεταξύ αρμόδιων αρχών, τόσο δικαστικών (δικαστές, εισαγγελείς, ανακριτές κ.λπ.) όσο και αρχών επιβολής του νόμου, δύο ή περισσότερων κρατών, για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για συγκεκριμένο σκοπό, προκειμένου να διενεργεί ποινικές έρευνες σε ένα ή περισσότερα από τα συμμετέχοντα κράτη (Πρακτικός Οδηγός για τις Κοινές Ομάδες Έρευνας, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2017, 6128/1/17 REV 1).

Τι σημαίνει όμως αυτό πρακτικά. Ας πούμε ότι οι διωκτικές αρχές δύο ΚΜ θέλουν να διερευνήσουν την εγκληματική δραστηριότητα κάποιας εγκληματικής οργάνωσης ή κάποιων ατόμων. Οι ενωσιακές πράξεις περιγράφουν δύο συγκεκριμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες μπορεί να συσταθεί ΚΟΕ:

- Αίτημα για διασυνοριακές έρευνες: ΚΟΕ μπορεί να συσταθεί όταν «έρευνες για ποινικά αδικήματα σε ένα κράτος μέλος προϋποθέτουν δύσκολες και απαιτητικές έρευνες που συνδέονται με άλλα κράτη μέλη».
- Συνδεδεμένες έρευνες που χρήζουν συντονισμού: ΚΟΕ μπορεί να συσταθεί όταν «ορισμένα κράτη μέλη διεξάγουν έρευνες για ποινικά αδικήματα, στα οποία οι περιστάσεις της υπόθεσης απαιτούν συντονισμένη και εναρμονισμένη δράση στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη».

Έτσι λοιπόν τα ΚΜ μπορούν να έρθουν σε συμφωνία για την από κοινού διερεύνηση της υποθέσεως και να συστήσουν μία Κοινή Ομάδα Έρευνας. Για την σύσταση της ΚΟΕ υπογράφεται και σχετικό συμφωνητικό. Στη συμφωνία αυτή πρέπει να περιγράφεται ο σκοπός της καθώς και το χρονικό διάστημα ισχύος της συμφωνίας. Επίσης αναγράφονται και όλα τα μέλη του ΚΜ που θα συμμετάσχουν. Κάθε κράτος είναι ισότιμο μέλος της συμφωνίας, δηλαδή η διερεύνηση της υποθέσεως θα γίνεται προς την κατεύθυνση που κρίνουν από κοινού τα συμβαλλόμενα κράτη, χωρίς να έχει αρχηγικό ρόλο και να υπερέχει η άποψη ενός κράτους έναντι των άλλων. Επίσης από κάθε κράτος ορίζεται ένας επικεφαλής, ο οποίος είθισται να είναι εκπρόσωπος των

εισαγγελικών ή δικαστικών αρχών. Στην ομάδα διερεύνησης κάθε κράτους μπορούν να συμμετάσχουν δικαστικοί, εισαγγελείς και υπάλληλοι των αρχών επιβολής του νόμου. Όλα τα μέλη της ΚΟΕ έχουν άμεση πρόσβαση σε όλο το αποδεικτικό υλικό που έχει συλλεγεί. Δηλαδή ένα αποδεικτικό στοιχείο το οποίο έχει κτηθεί νομίμως σε κράτος – μέλος της ΚΟΕ μπορεί να χρησιμοποιηθεί άμεσα για δικαστικούς χρήση και από το άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Στην ουσία τα κράτη διερευνούν ταυτόχρονα μία υπόθεση και συντονίζουν τις έρευνες με άμεση πρόσβαση στα στοιχεία όπως θα ήταν αν την διερευνούσαν σε εθνικό επίπεδο.

Επίσης στην ΚΟΕ μπορούν να συμμετάσχουν και ως τρίτα μέλη και άλλα κράτη ή οργανισμοί όπως η Eurojust, Europol ή OLAF. Αυτό το αποφασίζουν τα κύρια μέλη της ΚΟΕ και εκχωρούν αρμοδιότητες στα τρίτα μέλη. Τα τρίτα μέλη δεν είναι ισότιμα, οπότε δεν έχουν πρόσβαση σε όλα τα στοιχεία της έρευνας παρά μόνο σε όσα τους επιτρέπουν τα κύρια μέλη και επίσης δεν έχουν λόγο ως προς τον συντονισμό των ενεργειών. Από το 2010 όπου είχαμε 20 ΚΟΕ το 2018 φτάσαμε στις 235 και αυτές είναι μόνο όσες συμμετείχε και η Eurojust ως τρίτο μέλος, η συμμετοχή της οποίας είναι προαιρετική, οπότε το πραγματικό νούμερο μπορεί να είναι και μεγαλύτερο (Hufnagel, 2020). Αυτή η ραγδαία αύξηση αποτυπώνει με τον καλύτερο τρόπο την έξαρση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος σε επίπεδο ΕΕ.

Τα οφέλη των ΚΟΕ είναι τα εξής (Πρακτικός Οδηγός για τις Κοινές Ομάδες Έρευνας, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2017, 6128/1/17 REV 1):

- Καθιστούν δυνατή την άμεση συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων χωρίς να απαιτείται χρήση παραδοσιακών διαύλων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής (ΑΔΣ). Οι πληροφορίες και τα αποδεικτικά στοιχεία που συλλέγονται σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο λειτουργεί η ομάδα μπορούν να χρησιμοποιούνται από κοινού βάσει (αποκλειστικά) της συμφωνίας ΚΟΕ

- Τα αποσπασμένα μέλη της ομάδας (δηλαδή εκείνα που προέρχονται από κράτος διαφορετικό από αυτό στο οποίο λειτουργεί η ΚΟΕ) δικαιούνται να παρίστανται και να συμμετέχουν, εντός των ορίων που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία ή/και καθορίζονται από τον επικεφαλής της ΚΟΕ, στα μέτρα έρευνας που εκτελούνται εκτός του κράτους προέλευσής τους.

Αν κάνουμε μία σύγκριση με άλλα μέσα συνεργασίας που έχουμε, όπως αίτημα για παράλληλες έρευνες σε άλλο κράτος μέσω Ευρωπαϊκής Εντολής Έρευνας θα αντιληφθούμε ακόμη καλύτερα τα οφέλη των ΚΟΕ. Η διαδικασία των παράλληλων ερευνών μέσω Ευρωπαϊκής Εντολής Έρευνας είναι μία χρονοβόρα διαδικασία. Συγκεκριμένα στις περιπτώσεις παράλληλων ερευνών κάθε Κράτος πρέπει να στέλνει αίτημα στο άλλο για να ζητάει τα προκύψαντα στοιχεία. Επίσης αν παραστεί η ανάγκη για την εφαρμογή άλλων ανακριτικών εργαλείων όπως άρση απορρήτου των επικοινωνιών κοκ το κράτος πρέπει πάλι να υποβάλλει εκ νέου αίτημα για κάθε νέα ανάγκη και αν συνυπολογίσουμε στην όλη διαδικασία και τον χρόνο που απαιτείται για την αποστολή των αιτημάτων και τη μετάφραση αυτών θα αντιληφθούμε πόσο χρονοβόρα είναι η διαδικασία. Ενώ από την άλλη στις ΚΟΕ όλα αυτά δεν είναι απαραίτητα καθώς λύνονται με απευθείας επικοινωνία και συνεννόηση μεταξύ των συμμετεχόντων.

Ακόμη μέσω των ΚΟΕ έχουμε και μία άμεση αλληλεπίδραση των δικονομικών συστημάτων των συμβαλλόμενων κρατών. Αυτή η αλληλεπίδραση μπορεί μερικές φορές να οδηγήσει στην υιοθέτηση των βέλτιστων πρακτικών συμβάλλοντας κατά ένα τρόπο στην ενοποίηση των συστημάτων σε επίπεδο ΕΕ και προσφέροντας στις διωκτικές αρχές καλύτερα νομικά εργαλεία για την ολοκλήρωση της αποστολής τους.

4ο Κεφάλαιο: Επίλογος

Οι τάσεις της εγκληματικότητας που παρατηρούνται από την Europol κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 δείχνουν ότι, παρά τους όποιους περιορισμούς και τα μέτρα που ελήφθησαν, το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα παραμένει ενεργό, προσαρμόζεται και εκμεταλλεύεται όλες τις συνθήκες προκειμένου να αποκομίσει κέρδος. Ενώ βλέπουμε πως σε μερικές περιπτώσεις οι νόμιμες οικονομίες έχουν αποδυναμωθεί, αντιθέτως τα κέρδη του οργανωμένου εγκλήματος συνεχώς και αυξάνονται. Η διεθνής συνεργασία των αρχών επιβολής του νόμου καταδεικνύει σε παγκόσμιο επίπεδο το δίκτυο του οργανωμένου εγκλήματος και τον βαθμό συνδεσιμότητας μεταξύ των εγκληματιών (COM(2021) 799 final, Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση από πολύ νωρίς έθεσε ισχυρές βάσεις για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος ενισχύοντας την αστυνομική συνεργασία. Αρχικά γνωστοποίησε την ύπαρξη του φαινομένου αυτού στα ΚΜ και σε συνεργασία με αυτά προσπάθησε και προσπαθεί να εντοπίσει όλες τις εκφάνσεις και πτυχές του οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιείται στον χώρο της. Επιπλέον, δημιούργησε και δικούς της Οργανισμούς προκειμένου να μπορεί να έχει μία πληρέστερη εικόνα του φαινομένου, η οποία θα αποτυπώνει με μεγαλύτερη ακρίβεια την πραγματικότητα, εντοπίζοντας τις τυχόν απειλές αλλά και επισημαίνοντας τα σημεία τρωτότητας.

Πέραν αυτών, η ΕΕ παρείχε στα ΚΜ της όλα εκείνα τα εφόδια που απαιτούνται, είτε νομικής είτε διοικητικής φύσεως έτσι ώστε τα ΚΜ να μπορούν να αναπτύξουν την αστυνομική συνεργασία μεταξύ τους για την αποτελεσματική εξάρθρωση των δραστηριοποιούμενων εγκληματικών οργανώσεων. Το πρόβλημα είναι κατά πόσο τα ΚΜ έχουν προωθήσει τις συγκεκριμένες πολιτικές στο εσωτερικό τους και κατά πόσο οι αρμόδιοι είναι ενήμεροι των επιλογών αυτών. Όπως είδαμε στον κύκλο πολιτικής για το οργανωμένο έγκλημα (EMPACT) σε επιχειρησιακό επίπεδο η συμμετοχή των κρατών μελών είναι εθελοντική. Από τη μία είναι λογικό γιατί κάθε προτεραιότητα δεν αφορά και δεν επηρεάζει όλα τα κράτη άμεσα, πχ στον τομέα των συνθετικών ναρκωτικών στη χώρα μας μέχρι σήμερα δεν έχει εντοπιστεί η δράση εγκληματικών οργανώσεων παραγωγής συνθετικών ναρκωτικών σε μεγάλη κλίμακα, οπότε είναι και λογικό να μη συμμετέχει η χώρα μας σε κάποιες δράσεις σχεδιασμένες αποκλειστικά

για την καταπολέμηση εργαστηρίων παραγωγής συνθετικών ναρκωτικών. Από την άλλη όμως η εθελοντική συμμετοχή μπορεί να οδηγήσει κάποια κράτη στο να μη συμμετέχουν καθόλου, ανάλογα με τις εκάστοτε πολιτικές που ακολουθούν και αυτό θα έχει αντίκτυπο σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Δηλαδή σε εθνικό επίπεδο οι αρμόδιοι δεν θα είναι ενήμεροι για συγκεκριμένες δράσεις και αποτελέσματα και ως εκ τούτου δεν θα τροφοδοτούν αντίστοιχα με επαρκή στοιχεία τα αρμόδια ενωσιακά όργανα, με αποτέλεσμα η τελική εικόνα να μην αποτυπώνει την πραγματικότητα. Συνέπεια των ανωτέρω θα είναι να χαράσσεται μία πολιτική σε κεντρικό επίπεδο σε τελείως λανθασμένη κατεύθυνση.

Για τον λόγο αυτό, όπως και το συνολικό εγχείρημα της ΕΕ βασίζεται σε μία σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης και συνεργασίας, έτσι και στον τομέα της επιβολής του νόμου οι αρμόδιοι πρέπει να διακατέχονται από εξωστρέφεια και να αναπτύξουν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους αρμοδίους άλλων χωρών. Πρέπει να γίνει αντιληπτό πως η διεθνική φύση του οργανωμένου εγκλήματος ξεπερνά τις εθνικές δυνατότητες και μόνο μέσω της συνεργασίας η προσπάθεια για την καταπολέμησή του θα έχει ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Όπως είδαμε και από τα πιο πρόσφατα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση για την στρατηγική έκθεση της Europol για το 2021 SOCTA (Serious And Organised Crime Threat Assessment) Report 2021 (Europol, 2021) αποκαλύπτουν ότι το τοπίο του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος χαρακτηρίζεται από ένα δικτυωμένο περιβάλλον όπου η συνεργασία μεταξύ εγκληματιών είναι ρευστή, συστημική και προσανατολισμένη στο κέρδος. Αυτή η φύση της συνεργασίας των εγκληματικών δικτύων και το μοντέλο που έχουν αναπτύξει τους επιτρέπει να διευκολύνουν τη δράση τους ενώ ταυτόχρονα να χρησιμοποιούν τις καλύτερες μεθόδους που μέχρι στιγμής είναι είτε άγνωστες στις αστυνομικές είτε πολύ δύσκολα ανιχνεύσιμες. Κατά αυτό τον τρόπο συνεχίζουν ανενόχλητοι τη δράση τους και αυξάνοντας συνεχώς το κέρδος τους το οποίο μπορεί να μεταφραστεί σε δύναμη και επιρροή. Ως εκ τούτου θα μπορούσαμε να πούμε πως κρίνεται επιτακτική η ανάγκη της ανάπτυξης και της ενίσχυσης της αστυνομικής συνεργασίας των κρατών μελών της ένωσης.

Η διασφάλιση της ασφάλειας της Ευρώπης στο σύνολό της είναι κοινή ευθύνη, όπου κάθε παράγοντας πρέπει να διαδραματίσει τον ρόλο του, από το Ευρωπαϊκό

Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο που εγκρίνουν νέους κατάλληλους και αποτελεσματικούς κανόνες, έως την έγκαιρη εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ από τα κράτη μέλη , και το επιχειρησιακό έργο που πραγματοποιείται επιτόπου από διάφορες αρχές, οργανισμούς και ενδιαφερόμενους φορείς. Η Ένωση Ασφαλείας θα συνεχίσει να συντονίζει μια πολύ μεγάλη ποικιλία εργαλείων και παραγόντων προς το συμφέρον των πολιτών της ΕΕ (COM(2021) 799 final, Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και την αντιμετώπιση αυτής της διεθνικής πρόκλησης απαιτείται διεθνής συνεργασία όχι μόνο σε επίπεδο ΕΕ αλλά και με χώρες άμεσης γειτνίασης αλλά και πέραν αυτών (COM(2021) 799 final, Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

Πηγές - Βιβλιογραφία

Πηγές

Cites. (n.d.). *Wildlife crime*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 2, 2021, από Cites:
<https://cites.org/eng/prog/iccwc/crime.php>

Europol. (2021). *EU Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) 2021*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 1, 2021, από Suropol:
https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/soc-ta2021_1.pdf

Davoli, A. (2021, Οκτώβριος). *Αστυνομική συνεργασία*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 10, 2021, από Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/156/%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%B>

Eurostat. (2018). *Handbook on the compilation of statistics on illegal economic activities in national accounts and balance of payments 2018*. Ανάκτηση Νοέμβριος 25, 2021, από Eurostat:
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/8714610/KS-05-17-202-EN-N.pdf/eaf638df-17dc-47a1-9ab7-fe68476100ec?t=1520326087000>

M.A.E. (2017, Μάιος 03). *Πρόγραμμα της Στοκχόλμης (2010 - 2014)*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 14, 2021, από Η Ελλάδα στις Βρυξέλλες Μόνιμη Αντιπροσωπεία στην Ε.Ε.: <https://www.mfa.gr/brussels/monimi-antiprosopeia-ee/ellada-sten-ee/europaikos-khoros-dikaiousunes-eleutherias-kai-asphaleia.html?page=3>

Ένωση, Ε. (n.d.). *Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση στον τομέα της επιβολής του νόμου (CEPOL)*. Ανάκτηση Οκτώβριος 15, 2021, από Ευρωπαϊκή Ένωση: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/cepol_el

Ένωσης, Π. σ. (2020, Μάιος 4). *Ενίσχυση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 5, 2021, από Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:4376504>

Ένωσης, Π. σ. (2020, Μάιος 14). *Ο χώρος και η συνεργασία Σένγκεν*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 7, 2021, από Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A133020>

Επιτροπή, Ε. (n.d.). *Strategic Committee on Immigration, Frontiers and Asylum (SCIFA)*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 4, 2021, από Ευρωπαϊκή Επιτροπή: https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/strategic-committee-immigration-frontiers-and-asylum-scifa_en

Ευρωπαϊκή-Επιτροπή. (2000, Μάρτιος 3). *Πρόληψη και έλεγχος του οργανωμένου εγκλήματος: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αρχή της νέας χιλιετίας (2000/C 124/01)*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 8, 2021, από Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000F0503&from=EL>

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σ. τ. (n.d.). *Προπαρασκευαστικά όργανα του Συμβουλίου*. Ανάκτηση Νοέμβριος 30, 2021, από Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/preparatory-bodies/>

Ευρωπαϊκό-Κοινοβούλιο. (2013, Μάιος 8). *Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010/2309(INI)) (2013/C 131 E/08)*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 11, 2021, από Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011IP0459&from=EL>

Ευρωπαϊκό-Συμβούλιο. (1999, Οκτώβριος 15,16). *Συμπεράσματα της Προεδρίας - Τάμπερε, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 11, 2021, από Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://www.consilium.europa.eu/media/21052/91400.pdf>

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σ. τ. (n.d.). *Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακής Συνεργασίας σε θέματα Εσωτερικής Ασφάλειας (COSI)*. Ανάκτηση Νοέμβριος 25, 2021, από Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/preparatory-bodies/standing-committee-operational-cooperation-internal-security/>

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ. (1998, Δεκεμβρίου 21). *98/733/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 21ης Δεκεμβρίου 1998*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 5, 2021, από Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31998F0733&from=LT>

Συμβούλιο. (1999, Μάρτιος 16). *6166/2/99 REV 2*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 12, 2021, από Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6166-1999-REV-2/el/pdf>

Συμβούλιο. (2000, Ιούλιος 12). *Σύμβαση που καταρτίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 34 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 197/3*. Ανάκτηση Νοέμβριος 27, 2021, από Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:42000A0712\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:42000A0712(01)&from=EL)

Συμβούλιο. (2005, Μάρτιος 3). *ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (2005/C 53/01)*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 7, 2021, από Πρόσβαση στο δίκαιο της

Ευρωπαϊκής Ένωσης: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303(01)&from=EL)

Συμβούλιο. (2008, Νοέμβριος 11). *ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ 2008/841/ΔΕΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 24ης Οκτωβρίου 2008 για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 8, 2021, από Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0841&from=EL>

Συμβούλιο, & Ευρωπαϊκό-Κοινοβούλιο. (2016, Μάιος 11). *ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/794*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 10, 2021, από Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0794&from=EL>

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, Π. (2016, Ιούνιος). *ΣυμβΕφαθ 215/2015 [Υποκειμενική στοιχειοθέτηση εγκληματικής οργάνωσης - Επιδίωξη πορισμού οικονομικού οφέλους - Σύμβαση του Παλέρμο κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος - Πολιτικά κόμματα]*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 1, 2021, από nbonline.gr: <http://www.nbonline.gr/journals/6/volumes/297/issues/1354/lemmas/4885780>

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια: Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Κασιμάτης, Γ. (2007). Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Ενιαίος Χώρος Ελευθερίας. Στο Σ. Περράκης, *Ο Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ε.Ε* (σ. 28). Αθήνα: Σάκκουλα.

Λίβος, Ν. (2007). *Οργανωμένο έγκλημα & Ειδικές Ανακριτικές Πράξεις, Τόμος Ι: Δογματική του οργανωμένου εγκλήματος, Τεύχος α': Ο εγκληματολογικοδογματικός φαινότυπος του οργανωμένου εγκλήματος*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Μπιτζιλέκης, Ν. (2020). Σύγχρονα Θέματα Δικαιοσύνης, Επ. 8 – Οργανωμένο Έγκλημα και Εγκληματική Οργάνωση. (U. S. Law, Δημοσιογράφος)

Παπαγεωργίου, Ι. (2017). Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Μετανάστευσης μετά το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης: Τάσεις και Αντιθέσεις. Στο Ν. ΖΑΙΚΟΣ, *Μετανάστευση και Δίκαιο - Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις* (σ. 15). Θεσσαλονίκη: Ιδρυμα Κούφα, Εκδόσεις Ανικούλα.

Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Χ. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαράλαμπος, *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα* (σσ. 216,227). Αθήνα: ΕΑΠ.

Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2007). *Οργανωμένο Έγκλημα και Τρομοκρατία – Σύγχρονες Εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και ελληνική έννομη τάξη*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.

Χλούπης, Γ. (2005). *ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟ & ΥΠΕΡΕΘΝΙΚΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ξενόγλωσση

Calderoni, F. (2010). *Organised Crime Legislation in the European Union, Harmonization and Approximation of Criminal Law and the EU Framework Decision on the Fight Against Organized Crime*. Berlin: Springer.

Chambliss, W. (1998). *On The Take: From Petty Crooks on Presidents (2nd edition)*. Bloomington: Indiana University Press; Second edition.

Cressey, Donald Ray, (2008) *Theft of the Nation: The Structure and Operations of Organized Crime in America*. New Jersey: Transaction Publishers.

Hufnagel, S. (2020). INTERNAL SECURITY IN THE EU AND POLICE COOPERATION: OPERATIONAL POLICE COOPERATION. Στο S. Carrera, A. Geddes, & D. Curtin, *20 Years Anniversary of the Tampere Programme*. Φλωρεντία: European University Institute.

Paoli L. & Vander Beken T. (2014). *Organized Crime: A Contested Concept», L. Paoli, The Oxford Handbook of Organised Crime*. New York: Oxford University Press.

Scalia, V. (2016). *Crime, Networks and Power: Transformation of Sicilian Cosa*. London: Palgrave Macmillan.